

Ocjenjivanje učenika u svijetu i Hrvatskoj

Šubić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:477503>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**IVANA ŠUBIĆ
DIPLOMSKI RAD**

**OCJENJIVANJE UČENIKA U SVIJETU I
HRVATSKOJ**

Zagreb, srpanj 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Petrinja)

PREDMET: Ocjenjivanje u primarnom obrazovanju

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnice: Ivana Šubić

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Ocjenjivanje učenika u svijetu i Hrvatskoj

MENTOR: doc. dr. sc. Irena Klasnić

Zagreb, srpanj 2018.

Sadržaj

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. OCJENJIVANJE UČENIKA U FINSKOJ	4
2.1. Školstvo u Finskoj	4
2.2. Glavne karakteristike finskog sustava obrazovanja	5
2.3. Nastavni kurikulum	6
2.4. Ocjenjivanje	8
3. OCJENJIVANJE UČENIKA U KANADI	12
3.1. Školstvo u Kanadi	12
3.2. Glavne karakteristike kanadskog sustava obrazovanja	15
3.3. Nastavni kurikulum	16
3.4. Ocjenjivanje	18
4. OCJENJIVANJE UČENIKA U NJEMAČKOJ	21
4.1. Školstvo u Njemačkoj	21
4.2. Glavne karakteristike njemačkog sustava obrazovanja	23
4.3. Ocjenjivanje	24
5. OCJENJIVANJE UČENIKA U ŠVEDSKOJ	25
5.1. Školstvo u Švedskoj	25
5.2. Glavne karakteristike švedskog sustava obrazovanja	26
5.3. Nastavni kurikulum	27
5.4. Ocjenjivanje	27
6. OCJENJIVANJE UČENIKA U HRVATSKOJ	29
6.1. Školstvo u Hrvatskoj	29
6.2. Glavne karakteristike hrvatskog sustava obrazovanja	31
6.3. Nastavni kurikulum	32
6.4. Ocjenjivanje	34
7. USPOREDBA NAČINA OCJENJIVANJA U HRVATSKOJ I SVIJETU	42
8. ZAKLJUČAK	45
LITERATURA	47
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI DIPLOMSKOG RADA	52

SAŽETAK

Ocjenjivanje je dodjeljivanje ocjene za postignute rezultate učenika te se smatra temeljnim pojmom dokimologije. Jedno od područja proučavanja dokimologije su modeli ocjenjivanja, a to su: brojčano ocjenjivanje, opisno ocjenjivanje, samoocjenjivanje, analitičko i sintetičko ocjenjivanje. Različiti modeli ocjenjivanja prisutni su u školskim sustavima diljem svijeta. Model brojčanog ocjenjivanja ne mora nužno biti predložen brojkama, već može biti izražen i pomoću slova što je i slučaj u Kanadi i Švedskoj. Opisno ocjenjivanje javlja se kao suprotnost brojčanom ocjenjivanju te se učenik ocjenjuje opisno analitički. Oba modela ocjenjivanja imaju svoje prednosti i mane, a njihova uporaba u školskom sustavu zavisi od tijela nadležnih za upravljanje školstvom. Kriteriji ocjenjivanja također su jedno od područja dokimologije, a oni se donose na nacionalnoj razini te za svaku školu zasebno.

Ovim radom iznesene su specifičnosti sustava ocjenjivanja u Finskoj, Kanadi, Njemačkoj, Švedskoj i Hrvatskoj. Prikazane su osobitosti svakog obrazovnog sustava, a posebna pozornost posvećena je ocjenjivanju učenika, prvenstveno tijekom obveznog školovanja. Komparativnom analizom uočeno je da, promatrajući navedene obrazovne sustave, finski sustav ocjenjivanja koristi skalu od sedam ocjena, kanadski, njemački i švedski od šest ocjena, a hrvatski od pet ocjena. Osim navedenog, postoji i znatna razlika u opisnom ocjenjivanju učenika jer različiti obrazovni sustavi predviđaju uvođenje i korištenje/zadržavanje opisnih ocjena u različitim razredima školovanja. Kombiniranje brojčanog i opisnog ocjenjivanja omogućava učiteljima, učenicima i roditeljima dobivanje iscrpnijih informacija o znanju, napretku, sposobnostima, zalaganju, vještinama i interesima koje učenik iskazuje tijekom školovanja. Napori pedagoških djelatnika, kako praktičara, tako i teoretičara, uvijek će biti usmjeren pronalaženju što kvalitetnijeg sustava ocjenjivanja učenika na svim razinama školovanja.

Ključne riječi: obrazovanje, ocjenjivanje, dokimologija, komparativna analiza

SUMMARY

Grading is the awarding of grades for the achievements of students and is considered the basic concept of docimology. One of the areas in the study of docimology are evaluation models, namely: numerical evaluation, descriptive evaluation, self-assessment, analytical and synthetic evaluation. Different assessment models are present in school systems around the world. The numeric evaluation or grading system does not necessarily have to be in numbers, but it can be expressed by letters, as is the case in Canada and Sweden. Descriptive evaluation appears as opposed to numerical evaluation and the student is evaluated descriptively and analytically. Both models of assessment have their advantages and disadvantages, and their use in the schools depend on the governing bodies responsible for the school system. Grading criteria are also one of the areas of docimology, which are decided at the national level and for each school separately.

This paper presents the specific systems of grading in Finland, Canada, Germany, Sweden and Croatia. The particularities of each educational system are shown and special attention is dedicated to the assessment of students, primarily during compulsory schooling. A comparative analysis of the mentioned educational systems show that the Finnish system of grading uses seven levels/marks scale, the Canadian, German and Swedish use six levels scale and the Croatian use five levels scale. In addition to this, there is a significant difference in the descriptive assessment of students, as different educational systems foresee introducing and using/retaining descriptive grades in different classes/levels of education. The combination of numerical and descriptive evaluation enables teachers, students and parents to gain more detailed information on the knowledge, progress, abilities, commitment, skills, and interests that the student displays during schooling. The efforts of educational workers, both practitioners and theoreticians, will always be aimed at finding the high-quality assessment system for students at all levels of education.

Key words: education, evaluation, docimology ,comparative analysis

1. UVOD

Dokimologija je znanost o ocjenjivanju s posebnim naglaskom na ocjenjivanju u školi. Proučava što sve utječe na ocjenu (kriterije ocjenjivanja), zatim modele ocjenjivanja (brojčano ili opisno ocjenjivanje, analitičko ili sintetičko ocjenjivanje) i utjecaj okoline na motivaciju ocjenjivanih (Matijević, 2004). Ključni i temeljni pojam dokimologije je ocjenjivanje koje se definira kao „dodjeljivanje određene ocjene za postignute rezultate učenika, odnosno razvrstavanje učenika u određene kategorije prema postignutim rezultatima u učenju i dogovorenim kriterijima“ (Matijević, 2004, str. 12). Ocjena predstavlja razinu koju je učenik dosegnuo svojim znanjem i postignućima. Uz ocjenjivanje, usko vezani pojam je evaluacija. „Evaluacija je sustavni proces prikupljanja, analiziranja i interpretiranja informacija o stupnju ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja, odnosno ciljeva nastave“ (Matijević, 2004, str. 11). Sukladno tome, koje je informacije potrebno prikupiti, analizirati i interpretirati, evaluaciju dijelimo na dijagnostičku, prethodnu, formativnu i sumativnu evaluaciju (Matijević, 2004). U različitim državama svijeta uspostavljeni su različiti školski sustavi te su tako uspostavljeni i različiti modeli ocjenjivanja. Prema Matijeviću (2004) modeli ocjenjivanja su: brojčano ocjenjivanje, opisno ocjenjivanje, samoocjenjivanje, sintetičko i analitičko ocjenjivanje. Brojčano ocjenjivanje je ocjenjivanje učenikovih aktivnosti i postignuća putem brojčane skale koja se može sastojati od tri, pet, šest, deset ili više stupnjeva (Matijević, 2004). Sljedeći oblik ocjenjivanja je opisno ocjenjivanje. Za razliku od brojčanog ocjenjivanja u kojem se rezultat iskazuje dogovorenim znakom, kod opisnog ocjenjivanja učenikova postignuća i rezultati iskazuju se opisno analitički. Opisna ocjena ostavlja učitelju više prostora za iskazati učenikovu razinu znanja i postignuća u nastavi, ali isto tako i ukazuje na nedostatke (Matijević, 2004). Zatim, tu je i samoocjenjivanje koje se definira kao: „skup sposobnosti koje imaju posebno značenje u procesu samoobrazovanja i cjeloživotnog učenja“ (Matijević, 2004, str. 13). Kao dodatni oblik ocjenjivanja, odnosno mogućnost ocjenjivanja, javlja se analitičko i sintetičko ocjenjivanje. Prilikom sintetičkog ocjenjivanja odabire se jedna ocjena koja zastupa postignuća za više različitih varijabli, dok je kod analitičkog ocjenjivanja slučaj da se svaka varijabla posebno procijeni (Matijević, 2004). Kako bi se ocjenjivanje moglo provesti potrebno je znati koja se znanja, vještine i navike mjere, odnosno očekuju od učenika na određenom stupnju

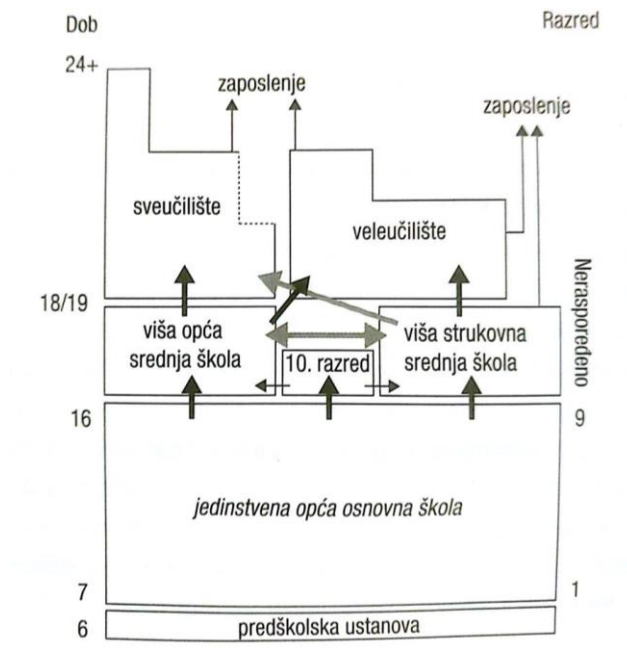
školovanja. Upravo te sastavnice propisuje kurikulum. Kako bi se sve navedeno moglo primijeniti potrebni su učenici. Učenici se s pojmom ocjenjivanja susreću neposredno s polaskom u školu, a dobna granica polaska djeteta u školu zavisi od države do države te njezinog obrazovnog sustava.

U ovom radu iznijet će se prikaz sustava ocjenjivanja u Finskoj, Kanadi, Njemačkoj, Švedskoj i Hrvatskoj. Gotovo sve države imaju sustave ocjenjivanja koji se međusobno razlikuju, ali između pojedinih država uočljive su i pojedine sličnosti. Upravo te sličnosti i razlike bit će prikazane u ovom radu.

2. OCJENJIVANJE UČENIKA U FINSKOJ

2.1. Školstvo u Finskoj

Obrazovanje u Finskoj započinje polaskom djece u predškolu u dobi od pet ili šest godina u trajanju godine dana nakon čega slijedi osnovna škola. U osnovnu školu sredinom kolovoza polaze sva djeca koja će u novoj školskoj godini navršiti sedam godina (Matijević, 2006). Opća osnovna škola podijeljena je na dva dijela, a to su primarno obrazovanje u trajanju od šest godina te sekundarno obrazovanje u trajanju od tri godine koji čine jedinstveno devetogodišnje školovanje. Nakon završenih devet razreda slijedi više srednje obrazovanje koje nije obvezno, a dijeli se na opće i strukovno te, ukoliko je potrebno, škole mogu ponuditi i deseti razred. Odabir višeg srednjeg obrazovanja prethodit će izboru željenog sveučilišta ili veleučilišta (Lui, 1993). Shematski prikaz odgojno-obrazovnog sustava Finske prikazan je na slici 1.

Slika 1. Odgojno obrazovni sustav u Finskoj 2011. godine (Sahlberg, 2012, str. 76)

U prvih šest razreda razredne nastave učenike podučavaju učitelji koji su stekli zvanje magistar odgoja (engl. *Master of education*), a u preostala tri učitelji predmetne nastave koji su stekli zvanje magistra na području neke znanosti (Matijević, 2006).

2.2. Glavne karakteristike finskog sustava obrazovanja

Svoj djeci omogućeno je isto osnovnoškolsko obrazovanje čime se doprinosi ujednačenosti škola. Samim time želi se ukinuti elitizam finskih škola i svojoj djeci pružiti jednake mogućnosti za školovanje, odnosno učiniti škole jedinstvenima (Damjanović, 2010). Finske škole više teže učenju, a manje podučavanju što rješavaju preinakama kurikuluma kojim propisuju više nastavnih sati kao i više učeničkog rada kod kuće (Sahlberg, 2012).

Opća osnovna škola u potpunosti je besplatna dok se na srednjoj razini plaća prijevoz i materijali za nastavu. U visokom obrazovanju stanje je drugačije te studenti plaćaju sve osim školarine (Damjanović, 2010).

Vlada Finske i lokalne vlasti dijele ovlasti na području obrazovanja te tako država donosi zakone, a odluke i primjena su na lokalnoj vlasti (Damjanović, 2010). Prema Lui (1993) svim školskim obveznicima, bez obzira na financije, treba biti

omogućeno obvezno opće obrazovanje ili im treba biti pružena mogućnost usvajanja odgovarajućeg znanja na druge načine.

Škole su vrlo malene i razred čini od 15 do 30 učenika. Osnovne škole imaju oko tristotinjak učenika i često su odvojene u posebnim zgradama od viših razreda (od sedmog do devetog) (Sahlberg, 2012).

2.3. Nastavni kurikulum

Sahlberg (2012) navodi kako je planiranje kurikuluma zajednički zadatak nastavnika, škola i lokalnih vlasti te kako većina finskih škola ima vlastite prilagođene kurikulume odobrene od lokalne obrazovne vlasti. Stoga se planiranje kurikuluma razlikuje od škole do škole što i rezultira brojnim razlikama u kurikulumima. „Postoje tri razine kurikuluma: nacionalni, središnji kurikulum, općinski (ili lokalni) te školski kurikulum“ (Damjanović, 2010, str. 207).

Okvirni nacionalni kurikulum donosi osnovne smjernice prema kojima svaka škola izrađuje svoj kurikulum isključujući stroge nacionalne standarde i opise za ishode učenja (Sahlberg, 2012). Upravo taj nacionalni kurikulum mijenja se svakih deset godina kao i školski kurikulum (Damjanović, 2010).

U obveznoj školi najviše nastavnih sati uključuje nastavu materinskog i stranih jezika, čak 33%. Od prvog razreda učenici obvezno uče finski jezik, ali i švedski jezik kao drugi službeni jezik (Matijević, 2006). Uz nastavu materinskog i stranih jezika, kao jedna od najzastupljenijih stoji i matematika. Zastupljenost nastavnih sati svih predmeta propisanih nastavnim planom za finsku školu prikazana je u tablici na slici 2.

PREDMETI	RAZREDI						
	1	2	3	4	5	6	7 – 9*)
Materinski jezik i književnost	7	7	5	5	5	5	8
Engleski	-	-	2	2	2	2	8
Novi strani jezik				2	2	2	6
Matematika	4	4	4	4	4	4	9
Priroda i ekologija	2	2	3	3	-	-	-
Biologija i zemljopis	-	-	-	-	2	2	7
Fizika i kemija	-	-	-	-	1	1	6
Vjerski odgoj ili Etika	1	1	1	2	2(1)	-	3
Povijest	-	-	-	-	1(2)	-	6
Glazbeni odgoj	1	1	2	2	2	2	1
Likovni odgoj	2	2	3	3	2	2	2
Ručni rad	2	2	2	2	2	2	3
Tjelesni odgoj	2	2	3	2	3	3	6
Domaćinstvo s ekonomijom							3
Profesionalna orijentacija							2
Izborni predmeti							20
Ukupno (minimum):	21	21	25	25	26	26	30

Slika 2. Nastavni plan za finsku obveznu školu (Matijević, 2006, str. 472)

Ciljevi i sadržaj predmeta prilagođeni su kako bi odražavali današnje društvo, kao i znanja i vještine potrebne u budućnosti. Predmeti se podučavaju i proučavaju na temelju broja sati i ciljevima postavljenim u nastavnom planu i programu u svim razredima. Postavljeni ciljevi i kompetencije uključuju (*Finnish National Agency for Education, 2018*):

- razmišljanje, učiti kako učiti
- kulturne kompetencije, interakcije i samoizražavanja
- brigu o sebi i upravljanje svakodnevnim životom
- multikulturalnost
- ICT sposobnost
- sposobnost rada i poduzetništva
- sudjelovanje i izgradnja održive budućnosti

Osim navedenog, *Finnish National Agency for Education (2018)* kao cilj navodi izgradnju školske kulture koja promiče učenje, interakciju, sudjelovanje, dobrobit i

održivi način života. Načela koja vode razvoj školske kulture ističu školu kao zajednicu učenja. Osim toga, cilj je osigurati dobrobit i sigurnost svakog učenika. Škole moraju pružiti mogućnosti za eksperimentiranje, istraživanje, aktivno učenje, tjelesnu aktivnost i igru (*Finnish National Agency for Education*, 2018).

Nadalje, nastavna godina traje 190 nastavnih dana, a počinje sredinom kolovoza i traje do sredine lipnja. Učenici tjedno imaju od 19 do 30 nastavnih sati te nastavni sat traje 45 minuta s odmorom od 10 do 15 minuta između svakog sata (Matijević, 2006).

2.4. Ocjenjivanje

„Ocjenjivanje učenika usmjereno je na napredak u području aktivnosti. Područja aktivnosti koja se ocjenjuju su: motorička koordinacija, jezik i komunikacija, društvene osobine, sposobnosti svakodnevnog funkcioniranja/snalaženja i kognitivne sposobnosti“ (Matijević, 2006, str. 476). Ocjenjivanje polazi od početnih točaka i ciljeva koje se temelje na učenikovu razvoju i procesu učenja. „Ocjene predstavljaju povratnu informaciju o napredovanju, o socijalnim vještinama, sposobnostima samostalnog učenja te o svim ostalim rezultatima učenja“ (Matijević, 2006, str. 474). Zadatak učitelja je tijekom nastavnog procesa pratiti učeničko shvaćanje i prihvaćanje postupka ocjenjivanja. Uz navedeno, sastavnice koje učitelj promatra su i rad na satu, savjesnost, stav prema nastavniku i nastavnom predmetu te rezultate (Matijević, 2006). Iz svega navedenog proizlazi konačna ocjena koja se dodjeljuje za rad i ponašanje, a može biti opisna ili brojčana, ovisno o razredu koji se polazi.

U finskim škola do petog razreda prisutno je opisno ocjenjivanje koje se za vrijeme petog i šestog razreda postupno prebacuje na brojčano ocjenjivanje koje se i dalje kombinira s verbalnim, odnosno opisnim ocjenjivanjem. Učenikova postignuća i aktivnosti procjenjuju se na skali od sedam stupnjeva koja obuhvaća brojeve od 4 do 10. Odnosno, skala procjene sastoji se od 10 stupnjeva, ali smatra se, kako navodi Matijević (2006), da nema tako slabog učenika koji bi dobio ocjenu 1, 2 ili 3. Kreće se od ocjene 10 koja predstavlja izvrsno, zatim 9 - vrlo dobro, 8 – dobro, 7 - zadovoljavajuće, dovoljno, 6 - manjkavo, 5 - jedva dovoljno te 4 – nedovoljno. Navedenoj skali prethode opisne ocjene koje se i nakon uvođenja numeričkog ocjenjivanja koriste kao dopuna. Njima se ocjenjuju izborni predmeti, učenici koji

ponavljaju razred, učenici kojima finski ili švedski nije materinski jezik (Matijević, 2006). „Tijekom školske godine škola izdaje dvije svjedodžbe: polugodišnju i godišnju. Nakon što je savladao propisane zadatke, učenik dobiva godišnju svjedodžbu i prelazi u sljedeći razred.“ (Matijević, 2006, str. 479). Uza sve navedeno izdaje se i ocjena o ponašanju i urednosti koja je opisna u prvih četiri razreda, a nakon toga ocjene iz ponašanja postaju numeričke te se sukladno kriterijima ponašanja unose u obrazac svjedodžbe. Kriteriji ocjenjivanja vrlo pregledno izneseni su u prikazanoj tablici na slici 3.

Kriteriji ocjenjivanja ponašanja	
Opis ponašanja	
Učenik ima vrlo razvijen osjećaj zajedništva, vrlo je aktivan, spreman pomoći, samoinicijativan. Savjestan je i pažljiv. Ima pozitivan stav prema učenju. Obziran je prema drugima, prema okolišu. U stanju je ocijeniti svoj i tuđi rad (zalaganje). Pridržava se svih školskih propisa.	Izvršno 10
Učenik je svjestan pravila (principa) zajedničkog rada, aktivno sudjeluje u radu i samoinicijativan je. Primjerno je ponašanja. Odnos prema školskom radu je pozitivan, obziran je prema svojim školskim drugovima, brižan u odnosu na okoliš. Poznaje školska pravila i u stanju je pridržavati ih se.	Pohvalno 9
Učenik je dobro prihvatio osnovne odgojne ciljeve; općenito uzevši vladanje mu je besprijekorno. Ima osjećaj zajedništva. Stav prema učenju najčešće je pozitivan. Često je obziran prema drugima kao i prema okolišu. Ocjenjuje svoj, ali i tuđi rad. Najčešće se pridržava školskih pravila.	Dobro 8
Učenik je djelomično prihvatio osnovne odgojne ciljeve, ali često ga je potrebno voditi do ostvarenja postavljenoga dnevnog zadatka. Ponašanje za vrijeme nastave kao i stav prema učenju mogao bi biti i bolji. Povremeno krši pravila školskog reda. S tim u vezi nastavnik je morao razgovarati s roditeljima.	Zadovoljavajuće 7
Učenik nije prihvatio osnovne odgojne ciljeve. Njegov stav prema učenju je loš, često ga je potrebno opominjati. Razuzdan je i agresivan. Često krši pravila školskog reda; nije u stanju ocijeniti ni svoj, a kamoli tuđi rad. Nastavnik je češće o tim problemima morao razgovarati s roditeljima.	Manjkavo 6
Učenik opetovano pokazuje ravnodušnost (nemarnost) i negativan odnos prema zajedništvu (zajedničkom radu). Ne cijeni rad ni školsku zajednicu. Ne cijeni školske odgojne ciljeve, ne teži njihovom ostvarenju. Nepošten je, pravila školskog reda svjesno i opetovano krši.	Jedva dovoljno 5
Učenik je neprikladan za rad u školi. Ima sasvim iskrivljen stav prema školi; zbog stalnih prekršaja često je potrebno donositi individualne odluke. Ništa ne drži do zajedništva, do školskih drugova, nepristojan je, nema nikakva osjećaja prema svojim osnovnim zadacima, neopravdano izostaje s nastave. Treba naći alternativu.	Nedovoljno, Loše, 4 Slabo

Slika 3. Kriteriji ocjenjivanja ponašanja (Matijević, 2006, str. 486)

„Ocjenjivanje ponašanja usmjereno je procjenjivanju učenikova odnosa prema drugim osobama, prema okolišu i prema njegovu pridržavanju pravila.“ (Matijević, 2006, str. 476). U učenikovom ocjenjivanju ponašanja sudjeluju svi učitelji koji podučavaju učenika prema ciljevima učeničkog ponašanja danim u odgojnim uputama škole. Cilj ovog oblika ocjenjivanja je razvoj samokritičnosti i stjecanje realne predodžbe o samome sebi (Matijević, 2006).

Kao što je već rečeno, ocjene za rad i ponašanje dodjeljuju se zasebno te je ocjenjivanje radnih vještina zapravo dio ocjenjivanja učenikovih sposobnosti učenja. Ciljevi postavljeni za različite predmete, uzeti iz kurikuluma svakog predmeta, predstavljaju osnovu za ocjenjivanje radnih vještina. Radne vještine koje se očekuju od učenika su: sposobnost planiranja, reguliranja, primjenjivanja i ocjenjivanja vlastita rada (Matijević, 2006). Prilikom ocjenjivanja rada učitelj uzima u obzir ocjene svih učeničkih zadataka (konačne rezultate, postignuća) kao i ukupan rad te se na temelju unaprijed definiranih kriterija formira radna ocjena.

Tablica 1. Kriteriji radne ocjene (Matijević, 2006)

10 (<i>Odlično</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • zainteresiran stav prema učenju; učenju pristupa s oduševljenjem • aktivno i samoinicijativno sudjeluje u radu • piše svoje školske zadaće • primjenjuje stečena znanja i vještine primjerno, hrabro i svestrano • konstruktivno radi sa svojim parom, odnosno u grupi, pomaže i potiče ostale, traži suradnju i osjećaj zajedništva
9 (<i>Pohvalno</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • zainteresiran stav prema učenju • aktivno i samoinicijativno sudjeluje u radu • piše svoje školske zadaće • primjenjuje stečena znanja i vještine hrabro i svestrano • konstruktivno radi sa svojim parom, odnosno u grupi, pomaže i potiče ostale • traži suradnju i osjećaj zajedništva

8 (<i>Dobro</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • ima pozitivan stav prema učenju • aktivno sudjeluje u radu • uglavnom redovito piše svoje školske zadaće • napreduje u radu sa svojim parom, odnosno u grupi
7 (<i>Zadovoljavajuće</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • ponajčešće ima pozitivan stav prema učenju • općenito uzevši aktivno sudjeluje u radu • uglavnom napiše svoju školsku zadaću • napreduje u radu sa svojim parom, odnosno u grupi
6 (<i>Podnošljivo</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • potrebna mu je pomoć drugih u učenju • katkad napiše svoju školsku zadaću • ponajčešće ima pozitivan stav prema učenju • često ga je potrebno voditi kad radi sa svojim parom ili u grupi
5 (<i>Dovoljno</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • ima odbojan (negativan) stav prema učenju • potrebna mu je nastavnikova pomoć kad radi sa svojim parom ili u grupi • uglavnom ne piše svoje školske zadaće • potrebno ga je stalno voditi i tjerati na rad i zajedništvo
4 (<i>Slabo</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • dosta izostaje s nastave • ne radi na satu • ne piše svoje školske zadaće • nema osjećaj zajedništva

Jedno od bitnih obilježja finske škole je i samoocjenjivanje. Na taj način učenik razvija svijest o vlastitim znanjima i stečenim kompetencijama o važnosti stalnog učenja, stvaranju pozitivne slike o sebi te poticanju planiranja vlastitog rada i samostalnog donošenja odluke (Matijević, 2006). Uz navedeno, učenike se potiče i na usporedbu s drugim učenicima kako bi osvijestili svoje mogućnosti i sposobnosti. Da bi razvili svoje vještine samoocjenjivanja, učenici moraju biti vođeni u provjeravanju procesa učenja i prilikom ocjenjivanja svojih vještina u učenju i radu te se očekuje stalno davanje povratne informacije učenicima o radu (Matijević, 2006).

Prilikom ocjenjivanja učenika s poteškoćama u razvoju koji nisu upisani u sistem obrazovanja s posebnim potrebama koriste se metode koje će učenicima omogućiti da pokažu svoje znanje što je bolje moguće. Ukoliko učenik pohađa sistem obrazovanja učenika s posebnim potrebama tada se on ocjenjuje prema ciljevima definiranim u individualnom obrazovnom programu (Matijević, 2006).

Zaključnim ocjenjivanjem definira se koliko je dobro učenik ostvario ciljeve obrazovanja u raznim predmetima, a ono se provodi u završnoj fazi osnovnog obrazovanja koja podrazumijeva osmi i deveti razred.

3. OCJENJIVANJE UČENIKA U KANADI

3.1. Školstvo u Kanadi

U Kanadi se osnovne škole razlikuju po provincijama. Razlog tomu je utjecaj na školstvo koje je imalo britansko, francusko i američko školstvo u povijesti (Matijević, 2004). Rezultat toga je kako svaka provincija ima svoju određenu autonomiju u kreiranju školske politike, što se u konačnici odnosi na trajanje osnovne škole, dob za polazak u školu, obveznost predškolskog odgoja, ali i brojne druge stvari (Matijević, 2006). Pod utjecajem ovih školskih politika razvila su se dva modela škola. Pod utjecajem britanskog školstva razvio se model osnovne škole sa šest razreda, dok se pod utjecajem francuskog školstva razvio model osnovne škole sa sedam razreda (Matijević, 2004). „Prema tome, u suvremenoj Kanadi egzistira – pod različitim utjecajima – više različitih sustava unutar kojih djeluju, osim javnih (državnih) škola i brojne privatne škole te razgranati oblici samoobrazovanja i skrbi o obrazovanju djece s posebnim potrebama“ (Strugar, 1993, str. 107).

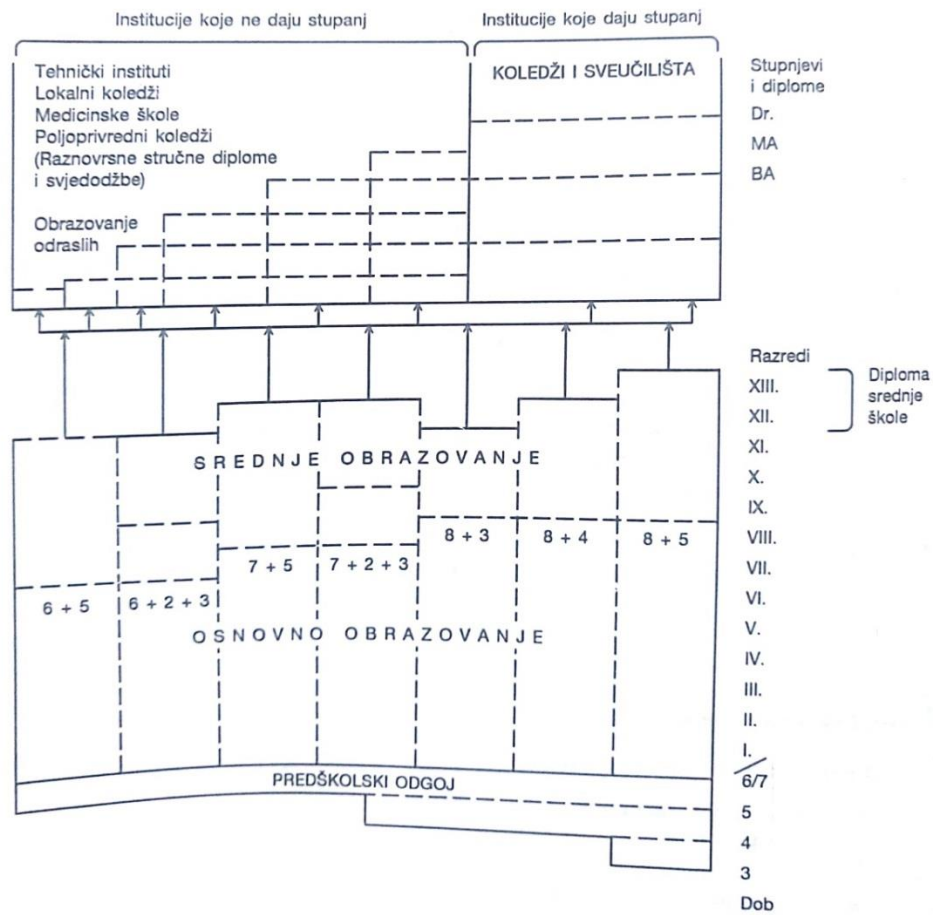
U Kanadi se javljaju različite razine škola (Strugar, 1993):

- predškolski odgoj
- osnovna škola
- srednje, tehničke, stručne škole, škole za profesiju
- koledži i fakulteti

Uz osnovno obrazovanje i srednje obrazovanje je obvezno, te traje oko 10 godina. Iz toga proizlaze sljedeće varijante trajanja školovanja: deset, jedanaest, dvanaest ili trinaest godina (Strugar, 1993). „Unutar toga osnovna škola traje šest, sedam ili osam godina, ovisno o tome je li srednje obrazovanje jedinstveno ili podijeljeno u uže dijelove (npr. iznimkama one vode izravno u svijet rada, dok se učenici iz kombiniranih škola mogu opredijeliti za zaposlenje, koledž ili sveučilište.“ (Strugar, 1993, str. 111,112, prema *International Encyclopedia of Education*, str. 632). Shodno tome, Strugar (1993) navodi sljedeće modele kombiniranog osnovnog i srednjeg obrazovanja: 8+3, 8+4, 8+5, 6+2+3, 6+5, 7+5 i 7+2+3. Navedeni modeli obrazovanja prikazani su u shemi na slici 4. kao i ostale razine školovanja. Osobitosti kanadskog tipa školskog sustava su sljedeće:

- 1) Predškolsko obrazovanje u vidu vrtića.
- 2) Osnovna škola traje osam godina nakon koje učenik može nastaviti još četiri razreda srednje škole, a zatim i nastaviti školovanje na fakultetu.
- 3) Osnovna škola traje šest godina nakon čega se učeniku daju dva izbora. Prvi izbor je pohađati još dvije godine osnovne škole te nakon toga pohađati srednju školu (gimnazija, stručna škola, škola za zanimanja). Drugi izbor je nastaviti školovanje u nižoj srednjoj školi (*junior high school*) u trajanju od tri godine, a zatim nastaviti višu srednju školu (*senior high school*) ili srednju stručnu školu.
- 4) Prema francuskom tipu školskog sustava osnovna škola traje sedam godina te se također učenicima pružaju dvije mogućnosti nastavka školovanja. Prva mogućnost je pohađati „*college clasique*“ u trajanju osam godina nakon čega slijedi matura i mogućnost nastavka školovanja na fakultetu. Druga mogućnost je pohađati srednju školu općeg tipa u trajanju od pet godina ili pohađati stručnu srednju školu u trajanju od dvije do šest godina.

(Strugar, 1993)

Slika 4. Sustav školstva u Kanadi (Strugar, 1993, str. 112)

Kada je riječ o predškolskom obrazovanju ono se dijeli na dva dijela: organizirani vrtići za djecu u dobi od tri i četiri godine koji su većinom privatni te male škole za djecu od pet godina koje služe kao priprema djece za polazak u osnovnu školu (Strugar, 1993).

Djeca se u svakoj pokrajini različite starosne dobi upisuju u škole. U pokrajinama Quebec, New Scotia, Ontario i Alberta djeca se upisuju u školu sa šest godina, dok se u provincijama New Brunswick, Manitoba, British Columbia, Island of princ Edward, Saskatchewan te Newfonudland i Labrador upisuju u školu sa sedam godina (Strugar, 1993). U pokrajini Ontario učenik koji navrší šest godina do prvog školskog dana obvezan je pohađati nastavu, a ukoliko učenik ne navrší šest godina do prvog školskog dana može pohađati školu ukoliko će do 31. prosinca navršiti šest godina te se to ostvaruje na zahtjev roditelja (Strugar, 1993). Školska godina počinje prvog utorka u rujnu te završava 30. lipnja. U tom periodu, ovisno o pokrajinama, škole ostvaruju 195 do 200 školskih dana.

Učenici su obvezni pohađati školu do svoje šesnaeste godine u svim pokrajinama Kanade osim u Manitobi, Ontariju i New Brunswicku gdje je obvezno pohađanje škole do osamnaeste godine (*Education in Canada*, 2018).

Od prvog do četvrtog razreda učenike podučava jedan učitelj uz suradnju s učiteljima likovnog i glazbenog odgoja, a kasnije nastavu vode učitelji raznih predmeta (Strugar, 1993).

Učitelji obično imaju sveučilišno zvanje koje stječu u trajanju od četiri do pet godina (*School life in Canada*, 2017).

3.2. Glavne karakteristike kanadskog sustava obrazovanja

Kanadski obrazovni sustav sastoji se od javnih i privatnih škola. Javne škole su besplatne i financirane od strane vlade te jedino što je potrebno plaćati su olovke i papiri potrebni za rad u školi, dok su učenici privatne škole obvezni plaćati školarinu. No, kada je riječ o visokom obrazovanju učenici moraju plaćati školarine, ali one su i dalje manje nego na privatnim sveučilištima (*Canadian education system*, 2018).

U Kanadi ne postoji nacionalno ministarstvo obrazovanja, stoga svaka pokrajina i teritorij imaju jedan ili dva odjela i ministarstva koja su odgovorna za obrazovanje. Ministarstva i odjeli odgovorni su za obrazovne, odgojne i financijske funkcije (*Council of Minister of Education - CMEC*, 2018). Školski odbori, školske četvrti, školski odjeli i općinski odbori za obrazovanje odgovorni su za lokalno upravljanje obrazovanjem. Također, njihov zadatak je uvođenje kurikuluma, upis učenika u škole, odgovornost za osoblje, ali i pokretanje novih prijedloga za poboljšanja (CMEC, 2018). Nasuprot ovome sustavu upravljanja obrazovanjem kojega koriste sve pokrajine, javlja se sustav upravljanja u pokrajini Quebec.

„U pokrajini Quebec dvojna je struktura školske administracije: jedna za katoličke, a druga za protestantske, odnosno nekatoličke škole. I u toj je pokrajini za obrazovanje najodgovornije ministarstvo obrazovanja s posebnim nadglednikom javnog obrazovanja i mješovitim savjetom javnog obrazovanja. Za katoličke škole brinu: katolički sekretar, katolički komitet, inspekcija katoličkog obrazovanja, regionalni inspektori, školski odbori, ravnatelji škola i učitelji. Analogno tome, za protestantske škole se formiraju: protestantski savjet, protestantski komitet, inspekcija protestantskog obrazovanja, inspektori osnovnih škola, školski odbori, ravnatelji škola i učitelji.“ (Strugar, 1993, str. 120)

Upravo brojna ministarstva pokrajina dovela su do stvaranja Savjeta ministara obrazovanja (CMEC) koje je omogućilo međusobnu suradnju svih pokrajina te mogućnost korištenja nastavnih programa drugih pokrajina ukoliko su zadovoljavajući (Strugar, 1993).

Uza sve navedeno, Kanada je multikulturalna zemlja koja poštuje različitosti i naglašava ih. Stoga i u obrazovanju daje veliku pozornost učenju drugoga jezika te odgoju za skladne odnose u višenacionalnim i višetničkim skupinama (Strugar, 1993). Kanada, kao i Finska, ima dva službena jezika, a to su francuski i engleski. Prema tome, svaka pokrajina i teritorij osnovali su školske odbore francuskog jezika za upravljanje francuskim školama kojima je prvi jezik francuski. Ista struktura primijenjena je i u pokrajini Quebec za engleske škole kojima je engleski jezik prvi jezik (CMEC, 2018).

Prema statističkim podacima iznesenim na stranici Savjeta ministara obrazovanja (CMEC, 2018) u Kanadi postoji 15.500 škola, od čega 10.100 osnovnih škola, 3.400 sekundarnih škola te oko 2000 mješovitih elementarnih i sekundarnih škola.

3.3. Nastavni kurikulum

Kanada je jedna od država koja nema nacionalni kurikulum, umjesto toga vlada svake pokrajine smatra se odgovornom za donošenje nastavnog plana i programa za svoje škole. Ministarstvo svake pokrajine iznosi svoj kurikulum. Nastavni predmeti koji su obuhvaćeni kurikulumom su tradicionalni obvezni predmeti poput jezika, matematike, znanosti, društvenih studija i umjetnosti te građanski odgoj (*National Center on Education and the Economy* - NCEE, 2018).

Pokrajina Ontario uspostavila je okvirni kurikulum i standarde postignuća na sljedećim područjima: umjetnost, francuski, zdravstveni i tjelesni odgoj, jezik, matematika, materinji jezik, znanost i tehnologija te društvene znanosti (NCEE, 2018). Novi kurikulum izlazi svakih devet godina, a mijenja se i ažurira u dogovoru s programerima, roditeljima, nastavnicima i drugim zainteresiranim osobama.

Nastavni plan je trenutno ažuriran, a nova verzija očekuje se u 2020. godini (NCEE, 2018).

Britanska Kolumbija razvija novi nastavni plan i program koji je osmišljen kako bi se usredotočio na pismenost i računanje, a podržavao dublje učenje. Tri temeljne kompetencije (komunikacija, kreativno i kritičko razmišljanje, osobna i društvena kompetencija) i dva temeljna znanja (pismenost i matematika) integrirani su u sva područja predmeta kako navodi NCEE (2018).

„Ministarstvo obrazovanja definira "što podučavati", ali ne kako organizirati vrijeme, prostor ili metode podučavanja. Svaki predmetni prostor ima niz velikih ideja koje učenici trebaju razumjeti, nastavne kompetencije koje opisuju ono što učenici trebaju biti u mogućnosti i sadržaj nastavnog plana i programa koji opisuje ono što bi trebali znati. Nastavnici tada mogu koristiti niz nastavnih sredstava i *cross-curricular* resursa koje pruža Ministarstvo za potporu nastavi i oni su ohrabreni za stvaranje tečajeva, modula, tematskih jedinica ili iskustva učenja koja zadovoljavaju potrebe i interese učenika.“ (NCEE, 2018)

Tablica 2. Vještine učenja i radnih navika koje se očekuju od učenika (*Elementary Progress Report Card*, 2010)

Odgovornost	<ul style="list-style-type: none"> • Ispunjava odgovornosti i obveze unutar okruženja za učenje • Završava i podnosi rad klase, domaću zadaću i zadatke prema dogovorenim rokovima. • Preuzima odgovornost i upravlja vlastitim ponašanjem
Organizacija	<ul style="list-style-type: none"> • Smišlja i slijedi plan i postupak za dovršavanje posla i zadataka. • Uspostavlja prioritete i upravlja vremenom za dovršavanje zadataka i postizanje ciljeva. • Identificira, prikuplja, procjenjuje i koristi informacije, tehnologiju i resurse kako bi dovršio zadatke.
Samostalan rad	<ul style="list-style-type: none"> • Samostalno prati, procjenjuje i mijenja planove kako bi izvršio zadatke i ispunio ciljeve. • Za vrijeme sata prikladno raspolaže vremenom kako bi ispunio zadatke. • Slijedi upute uz minimalan nadzor.
Kolaboracija	<ul style="list-style-type: none"> • Prihvaća različite uloge i sudjeluje u radu grupe.

	<ul style="list-style-type: none"> • Odgovara pozitivno na ideje, mišljenja, vrijednosti i tradicije drugih. • Izgrađuje zdrave međusobno ravnopravne odnose s osobnim i medijskim pomoćima interakcije. • Radi s drugima radi rješavanja sukoba i izgradnje konsenzusa za postizanje ciljeva skupine. • Dijeli informacije, resurse i stručnost te promiče kritičko razmišljanje kako bi se riješili problemi i donosile odluke.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none"> • Traži nove ideje i prilike za učenje. • Pokazuje sposobnost za inovacije i spremnost za preuzimanje rizika. • Pokazuje znatiželju i zanimanje za učenje. • Pristupa novim zadacima s pozitivnim stavom. • Prepoznaje i zagovara odgovarajuće pravo sebe i ostalih.
Samokontrola	<ul style="list-style-type: none"> • Postavlja vlastite individualne ciljeve i prati napredak prema njihovom ostvarivanju. • Ako je potrebno, traži pojašnjenje ili pomoć. • Kritički procjenjuje i odražava vlastite snage, potrebe i interese. • Identificira mogućnosti učenja, izbora i strategija za zadovoljavanje osobnih potreba i postizanje ciljeva. • Ustraje i trudi se prilikom rješavanja izazova

3.4. Ocjenjivanje

S polaskom u školu za učenika se otvara zapisnički dosje u kojem se bilježe učenička postignuća sve do kraja školovanja. Učenici su označeni na svakom eseju (papiru), ispitu i tečaju koji se izvodi u svakom predmetu (*Public school Canada*, 2018). Učenici od prvog do šestog razreda ocjenjuju se ocjenama u obliku slova, dok se od šestog do osmog razreda ocjenjuju u postocima. Odnos postotaka i ocjene izražene slovom prikazan je u tablici na slici 5.

A	86 - 100
B	73 - 85
C+	67 - 72
C	60 - 66
C-	50 - 59
F	0 - 49

Slika 5. Odnos ocjene i postotka za odgovarajuću ocjenu
(*Provincial Letter grades order – Government of B.C.*, 2018, str. 5)

Međutim, raspon ocjena označenih slovom i postotaka razlikuje se od provincije do provincije što je i prikazano u tablici 3. Oznake ovise o nizu kriterija, postignućima učenika u testovima koji se daju u intervalima tijekom godine, sudjelovanju u razrednim diskusijama, završetku zadataka, pisanju domaćih zadaća i nezavisnih projekata (*Public school Canada*, 2018).

„A znači da je učenik pokazao izvrstan uspjeh u odnosu na očekivane ciljeve za nastavne predmete. Ocjena B pokazuje da je učenik pokazao veoma dobre rezultate u odnosu na predviđene ciljeve. Ocjena C+ znači da je učenik pokazao dobre rezultate u odnosu na planirane ciljeve. Ocjena C označava da je učenik postigao zadovoljavajući rezultat, a ocjena C- znači da je učenik postigao minimalne rezultate uz koje može nastaviti školovanje.“ (Matijević, 2004, str. 237)

Tablica 3. Raspon ocjena i postotaka po pokrajinama (*Canada Grading System – Classbase, 2018*)

Ocjena	Alberta	British Columbia	Ontario i Saskatchewan	New Foundland i Labrador	Quebec
	%	%	%	%	%
A+	90.00 - 100.00	90.00 - 100.00	90.00 - 100.00	90.00 - 100.00	96.00 – 100.00
A	85.00 - 89.99	85.00 - 89.99	80.00 - 89.99	85.00 - 89.99	91.00 – 95.99
A-	80.00 - 84.99	80.00 - 84.99	X	80.00 - 84.99	86.00 – 90.99
B+	77.00 - 79.99	76.00 - 79.99	X	75.00 - 79.99	81.00 – 85.99
B	73.00 - 76.99	72.00 - 75.99	70.00 - 79.99	70.00 - 74.99	76.00 – 80.99
B-	70.00 - 72.99	68.00 - 71.99	X	65.00 - 69.99	71.00 – 75.99
C+	67.00 - 69.99	64.00 - 67.99	X	X	66.00 – 70.99
C	63.00 - 66.99	60.00 - 63.99	60.00 - 69.99	60.00 - 64.99	61.00 – 65.99
C-	60.00 - 62.99	55.00 - 59.99	X	55.00 - 59.99	56.00 – 60.99
D+	55.00 - 59.99	X	X	X	X
D	50.00 - 54.99	50.00 - 54.99	50.00 - 59.99	50.00 - 54.99	0.00 – 55.99
D-	X	X	X	X	X
I	X	0.00 - 49.99	X	X	X
F	0.00 - 49.99	0.00 - 49.9	0.00 - 49.99	0.00 - 49.99	X

Uz navedeno, postoje ocjene za zalaganje, a to su ocjene G, S i N. Ocjena G označava dobro zalaganje, zatim ocjena S označava dovoljno zalaganje te ocjena N označava zalaganje koje treba popraviti. Posebno se još procjenjuju sposobnosti i navike učenika koje su propisane u kurikulumu, a to su samostalnost, inicijativa, korištenje informacijama, rješavanje problema te suradnja i rješavanje sukoba (Matijević, 2004). Roditeljima se tri ili više puta (zavisno od pokrajine) tijekom

godine daje pregled ocjena te se u opisima ističu učenikovi pozitivni rezultati i smjernice za eventualna poboljšanja (Matijević, 2004).

4. OCJENJIVANJE UČENIKA U NJEMAČKOJ

4.1. Školstvo u Njemačkoj

Djeca u dobi od treće do šeste godine pohađaju vrtić (*Kindergarten*), a nakon toga kreću u školu. Obavezno školovanje započinje u šestoj godini života, a traje deset do dvanaest godina, zavisno od savezne države. Svaka savezna država ima vlastitu autonomiju kada je riječ o školskoj politici, nastavnim kurikulumima i modelima ocjenjivanja učenika (Matijević, 2004). Upisom u prvi razred učenici pristupaju prvom stupnju općeg obrazovanja u trajanju od četiri godine te u Berlinu i Brandenburg u trajanju od šest godina. Prvi stupanj općeg obrazovanja odvija se u osnovnoj školi (*Grundschule*) te je jednak za sve učenike, osim kada je riječ o učenicima s posebnim potrebama (Petričević, 1993). Nakon završenog četvrtog razreda učenici, uz pomoć roditelja, biraju u kojoj će od tri vrste srednjih škola nastaviti svoje školovanje. Nastavak školovanja moguć je u gimnaziji (*Gymnasium*), realnoj školi (*Realschule*) i glavnoj školi (*Hauptschule*). Neke savezne države nude još model skupne škole (*Gesamtschule*) koja svojim kurikulumom objedinjuje gimnaziju, realnu i glavnu školu. Peti i šesti razred smatraju se prijelaznim razredima u kojima učenici još mogu promijeniti mišljene i odabrati drugu školu (Matijević, 2004). S polaskom u srednju školu učenici pohađaju prvi stupanj srednjeg obrazovanja koji je nastavak na opće obvezno obrazovanje. Prvi stupanj srednjeg obrazovanja traje šest godina, dok u Berlinu i Brandenburg u traje četiri godine, nakon čega slijedi drugi stupanj srednjeg obrazovanja. Na drugom stupnju srednjeg obrazovanja učenici su obvezni pohađati jednu od srednjih škola do osamnaeste godine života. Škole između kojih učenici odabiru su: pozivne, pozivne stručne, stručne, gimnazije, stručne gimnazije, koledži, dograđena stručna škola, viša stručna škola, pozivne i tehničke više škole te stručne i pozivne akademije (Petričević, 1993). Visoko obrazovanje nije obvezno, a sve visoke škole imaju zadaću doprinijeti razvitku znanosti i umjetnosti (Petričević, 1993). Navedeni sustav obrazovanja shematski je prikazan na slici 6.

GRADE				AGE		
13	<i>(In some, but not all Länder)</i>			18	Secondary School (Second Phase)	
12	Berufsschule <i>(Apprenticeship - combines work and classes)</i>	Berufsfachschule <i>(Vocational Training)</i>	Fach- ober- schule	University and college preparatory classes in Gymnasium and some Gesamtschulen		
11						
10	Vocational Training <i>(full or part-time classes)</i>					
	Hauptschule students usually graduate after 9 years. Realschule students graduate after 10 years.				16	
10	<i>(Some schools have a 10th year)</i>	Realschule	Gymnasium	Gesamtschule <i>Comprehensive School (may combine elements of other 3 schools)</i>	15	Secondary School (First Phase)
9	Hauptschule				14	
8				13		
7				12		
6		Orientation Stage		11		
5				10		
4	Grundschule <i>Primary/Elementary School</i>				9	Primary/Elementary School
3					8	
2					7	
1					6	
	Kindergarten				5	Pre-school
				4		
				3		

Slika 6. Sustav obrazovanja u Njemačkoj (*German School System, 2018*)

Izvor: <https://www.howtogermany.com/pages/germanschools.html>

U prva četiri razreda učenike podučavaju razredni učitelji kojima se tek u četvrtom razredu postepeno priključuje stručni učitelj. Uloga stručnog učitelja je pomoći učenicima i roditeljima pri odabiru prvog stupnja sekundarnog obrazovanja.

4.2. Glavne karakteristike njemačkog sustava obrazovanja

U Njemačkoj postoje javne i privatne škole između kojih je ostvarena ravnopravnost (Petričević, 1993). Školovanje u javnim školama je u potpunosti besplatno. Jedini troškovi vezani su uz materijale, kopiranje, izlete i slično, dok su školarine u privatnim školama nezaobilazne (*School system*, 2018). Za razliku od osnovnih škola, predškolsko obrazovanje nije besplatno te se pohađa dobrovoljno (*German School System*, 2018).

Za obrazovanje je odgovorna svaka od šesnaest saveznih država koje imaju svoje obrazovne odjele i politike. Međutim, tu je Nacionalna konferencija državnih ministara obrazovanja koja upravlja obrazovanjem na nacionalnoj razini (*The German School System*, 2018). Iz navedenog proizlazi kako savezna ministarstva pojedinačno, ali i zajednički, utječu na obrazovanje. Savezne države odlučuju o tjednoj i godišnjoj opterećenosti učenika, ali i učitelja, zatim o okvirnim nastavnim planovima i programima, financiranju obrazovanja i slično (Petričević, 1993).

„Sva temeljna pitanja u svezi s obrazovanjem u Njemačkoj regulirana su saveznim Ustavom i Općim zakonom o školstvu te ustavima, zakonima i drugim pravnim aktima pojedinih država. Ustavom SR Njemačke definirana su samo ona pitanja koja se odnose na razgraničenja nadležnosti između savezne države i njezinih članica i na ostvarivanje koordinacije u procesima izgradnje prijedloga, usvajanja i ostvarivanja zajedničke politike u oblasti odgoja i obrazovanja, kao i ona pitanja koja se odnose na ostvarivanje prava saveznih država.“ (Petričević, 1993, str. 149)

Prema *Eurydce – Germany* (2018) uloga osnovne škole je voditi svoje učenike od predškolske razine do sustavnijih oblika školovanja, te usmjeravati oblik i sadržaj nastavnih programa prema različitim zahtjevima učenja i sposobnostima svakog pojedinog učenika.

4.3. Ocjenjivanje

U Njemačkim školama je u prva dva razreda prisutno opisno ocjenjivanje, točnije rečeno model otvorenog analitičkog ocjenjivanja (Matijević, 2004). Taj model je temelj za pisanje izvještaja o učenikovim aktivnostima i napredovanju.

„U opisnim ocjenama na kraju prvih dvaju razreda u pravilu se komentira učenikov život i rad u razrednom kolektivu. Zatim se za svako nastavno područje utvrđuju važniji uspjesi i upozorava se na ono što bi učenik još trebao uraditi da što bolje iskoristi svoje mogućnosti.“ (Matijević, 2004, str. 58)

U preostala dva razreda primarnog obrazovanja ocjenjivanje je brojčano. Međutim, to ponovo zavisi od savezne države. U nekim saveznim državama brojčano se ocjenjuje samo matematika i njemački, a u nekim svi nastavni predmeti. Razlog uvođenja brojčanih ocjena u ovim razredima je stvaranje lakše procjene djetetovih mogućnosti za nastavak školovanja, bilo to u glavnoj školi, realnoj školi ili gimnaziji. Iako su u trećem i četvrtom razredu ocjene brojčane, učitelji uz izvještaj pišu opće opisne ocjene kojima se prikazuje učenikova marljivost, posebni interesi, ali i ukupno ponašanje tijekom školske godine (Matijević, 2004).

Kada se uvedu brojčane ocjene učenici se ocjenjuju pomoću skale od šest stupnjeva. Tako na skali ocjena 1 predstavlja najveću ocjenu, a ocjena 6 najnižu ocjenu (Matijević, 2004). Sljedeće ocjene označavaju navedena postignuća :

- 1 (*sehr gut*, vrlo dobar) - daje se za izvrsne performanse
- 2 (*gut*, dobro) - daje se za izvedbu koja zadovoljava standard i potpuno je iznadprosječna
- 3 (*befriedigend*, zadovoljavajuće) - označava prosječnu izvedbu
- 4 (*ausreichend*, dovoljna) - najniža razina prolaznosti i dodjeljuje se ako je kriterij zadovoljen, ali s brojnim značajnim pogreškama
- 5 (*mangelhaft*, manjkavo) - standard nije zadovoljen, ali učenik razumije osnove
- 6 (*ungenugend*, nedovoljan) - najniži mogući stupanj, standard nije zadovoljen te učenik ne razumije osnove

(*German Grading System*, 2018)

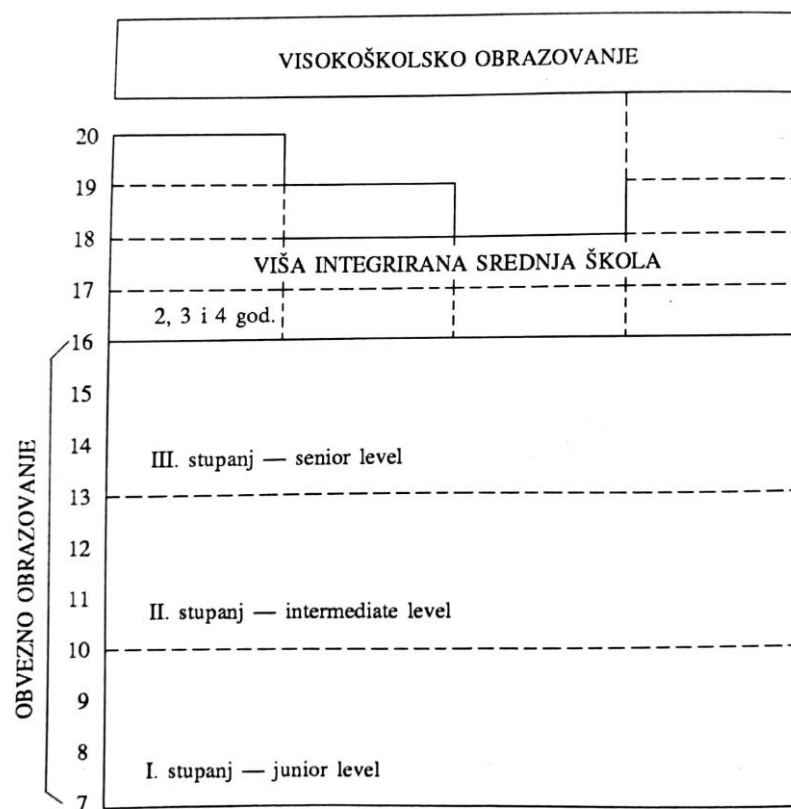
5. OCJENJIVANJE UČENIKA U ŠVEDSKOJ

5.1. Školstvo u Švedskoj

Školski sustav Švedske sastoji se od tri razine, a to su:

1. devetogodišnja obvezna škola
2. viša srednja škola
3. visokoškolsko obrazovanje i različiti programi i oblici obrazovanja odraslih.

Sve navedene razine znanja prikazane su u shemi na slici 7.

Slika 7. Sustav obrazovanja u Švedskoj (Jureša-Persoglio i Strugar, 1993, str. 240)

U Švedskoj se djeca po želji roditelja mogu uključiti u predškolski odgoj (*förskola*) već u dobi od jedne godine. Kada dijete navrší šest godina polazi predškolsku nastavu (*förskoleklass*). Ona je osmišljena kako bi potaknula razvoj i učenje svakoga djeteta i samim time postavila temelje za buduće školovanje (*Education in Sweden, 2018*). Upravo je Švedska jedna od prvih zemalja u svijetu

koja je uvela obvezno školovanje. S navršenih sedam godina djeca kreću u obveznu devetogodišnju školu (*grundskola*) koja je podijeljena na tri stupnja, a to su:

1. niži stupanj (*lågstadiet*) – od prvog do trećeg razreda
2. srednji stupanj (*mellanstadiet*) – od četvrtog do šestog razreda
3. viši stupanj (*högstadiet*) – od sedmog do devetog razreda

(*Education in Sweden*, 2018)

Završetkom obvezne devetogodišnje škole učenici upisuju višu srednju školu takozvanu *gymnasieskola*. Ona se sastoji od osamnaest nacionalnih programa i pet uvodnih programa (*introduktionsprogram*) za studente koji nisu ostvarili pravo upisa na nacionalni program. Među nacionalnim programima postoji 12 strukovnih programa i šest pripremnih programa visokog obrazovanja. Učenici obično kreću u srednju školu u dobi od 16 godina te ju završavaju u dobi od 19 godina. (*Eurydice – Sweden*, 2018). Učenici koji su završili srednju školu imaju pravo upisa na sveučilište, sveučilišne škole (*högskola*) ili više strukovno obrazovanje (*yrkeshögskola*) u skladu s pohađanjem srednjoškolskog nacionalnog programa (*Eurydice – Sweden*, 2018).

Na nižem i srednjem stupnju učenike podučavaju učitelji razredne nastave, dok se na višem stupnju uvode izborni predmeti koje provode predmetni učitelji (Jureša-Persoglio i Strugar, 1993).

5.2. Glavne karakteristike švedskog sustava obrazovanja

Škole u Švedskoj naglašavaju jedinstvenost u socijalnom i pedagoškom smislu. Škola je omogućena djeci svih društvenih slojeva, a s druge strane jedinstvo je izraženo u nastavnom planu i programu za sve škole (Jureša-Persoglio i Strugar, 1993).

Besplatno obrazovanje omogućeno je za sve učenike od predškolskog do visokog obrazovanja, a razlog tomu je što Švedska najviše od svih europskih država ulaže u obrazovanje (*Eurydice – Sweden*, 2018).

U Švedskoj postoji 290 općina koje su odgovorne za organizaciju školovanja (*Eurydice –Sweden*, 2018). „Tako se sustav odlučivanja i upravljanja školom prenio

na lokalne obrazovne organe i školsku upravu (školski odbor), koji se pri donošenju odluka oslanja na savjete i ideje učenika i učitelja.“ (Jureša-Persoglio i Strugar, 1993, str. 250). No, na čelu svega stoji vlada koja snosi odgovornost za cjelokupno obrazovanje, ali i postavlja okvire obrazovanja (*Eurydice –Sweden*, 2018).

Kada je riječ o nižem stupnju osnovne škole, u razrednom odjelu smije biti najviše 15 učenika, a kada je riječ o srednjem i višem stupnju, u razrednom odjelu smije biti najviše 30 učenika.

5.3. Nastavni kurikulum

Novi kurikulum stupio je na snagu 1. srpnja 2011. godine. Kurikulum se sastoji od temeljnih vrijednosti i zadaća škole, ciljeva i smjernica te *syllabusa* za nastavne predmete (*Education in Sweden*, 2018). U svakom *syllabusu* nastavnog predmeta nalaze se teme i prilozi s ocjenama te što se očekuje iz tog predmeta kako bi se ostvarila određena ocjena (*Curriculum for the Compulsory school*, 2011). Također, obvezni nacionalni testovi održavaju se nakon trećeg, šestog i devetog razreda kako bi se ocijenio napredak učenika.

5.4. Ocjenjivanje

Ocjene izražavaju u kojoj mjeri je pojedini učenik usvojio nacionalne zahtjeve za znanjem za različite predmete te kako bi se mogle ocijeniti različite razine usvojenosti znanja postoje i različite ocjene (*Curriculum for the Compulsory school*, 2011).

Švedska je svoj stari sustav ocjenjivanja, koji se sastoji od skale s četiri ocjene, zamijenila novim sustavom ocjenjivanja sa skalom od šest ocjena (*Education in Sweden*, 2018). Navedene promjene prikazane su u tablici 4.

Tablica 4. Promjene u švedskom sustavu ocjenjivanja (*Sweden Grading System – Classbase, 2018*)

Novi sustav ocjenjivanja	Stari sustav ocjenjivanja
A – odličan	MVG – prolazi sa specijalnom razlikom
B – vrlo dobar	
C -dobar	VG – prolazi sa razlikom
D - zadovoljavajući	
E - dovoljan	G – prolaz
F – ne prolazi	IG – ne prolazi

„Općenito vrijedi za školu u Švedskoj: u prve tri godine obveznog školovanja nema ocjene (niži stadij), u sljedeće tri ocjenjuju se samo neki predmeti (egzaktnog mjerenja koje ne vrši nastavnik već posebna služba), a u zadnje tri godine daju se brojčane ocjene koje se ispisuju dvjema decimalama, budući da se svaka ocjena iz tzv. realnih predmeta zbraja prilikom upisa u srednju školu.“ (Matijević, 2004, str. 57)

Na kraju svakog razreda učenici dobivaju potvrdu o urednom pohađanju škole i izvršavanju svojih školskih obveza. Tijekom školovanja u devetogodišnjoj osnovnoj školi učenici ne dobivaju školske svjedodžbe, jedina iznimka je ukoliko učenik napušta školu. Međutim, kako je dužnost škole informirati učenike, a i roditelje o učenikovom napretku, to se obavlja putem dijaloga kao osnovnog kontakta između škole i obitelji. Ukoliko roditelji žele mogu zatražiti pisani izvještaj o učenikovom napretku (Matijević, 2004).

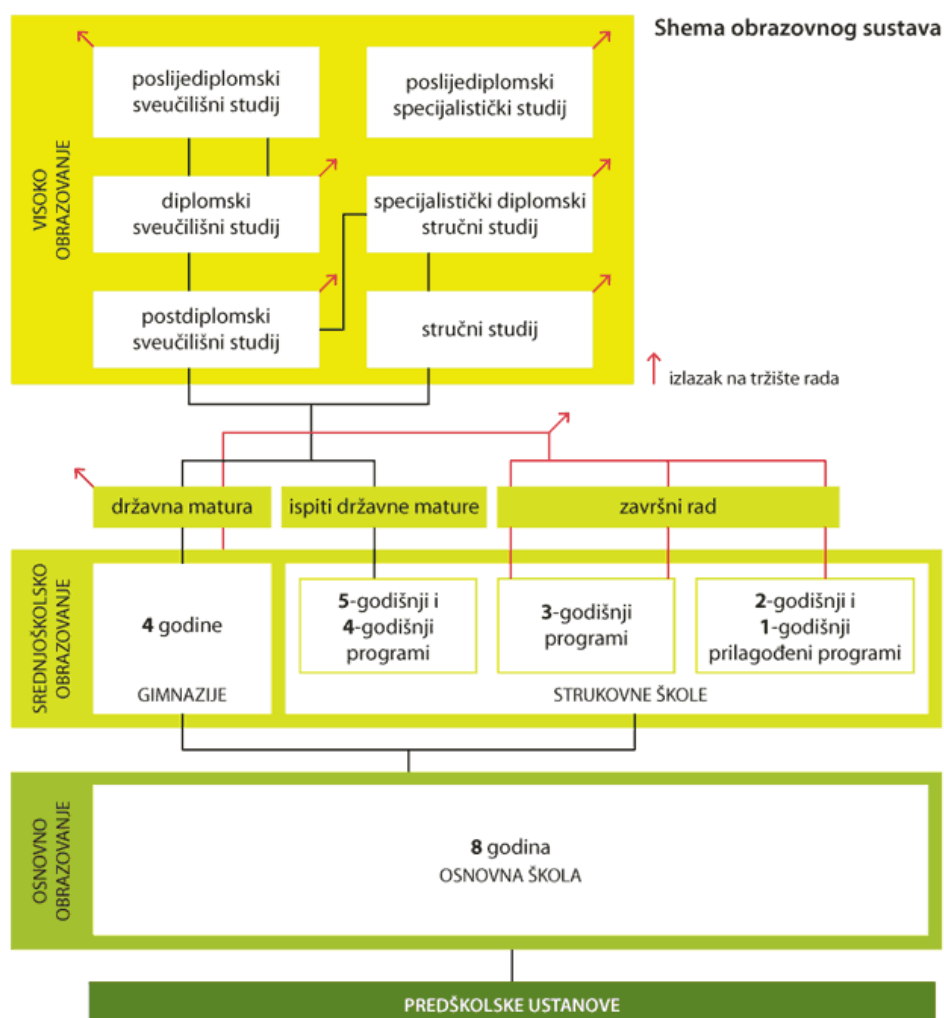
6. OCJENJIVANJE UČENIKA U HRVATSKOJ

6.1. Školstvo u Hrvatskoj

U sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj uključeni su:

- rani i predškolski odgoj i obrazovanje
- osnovno obrazovanje
- srednje obrazovanje
- visoko obrazovanje

Svi navedeni sustavi prikazani su u shemi na slici 8.

Slika 8. Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj
Izvor: (<http://www.croatie.eu/article.php?lang=1&id=35>)

Djeca se s obrazovanjem u Hrvatskoj po prvi put susreću u predškolskim ustanovama, takozvanim dječjim vrtićima. U dječjim vrtićima, kako navodi Vodič kroz sustav obrazovanja u Hrvatskoj (2018), djeca su uključena u cjelodnevni ili kraći program odgoja i obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi od kada dijete navrší šest mjeseci pa sve do njegova polaska u školu. Međutim, ovaj oblik obrazovanja nije obavezan, ali je obavezan program predškole koji je namijenjen djeci godinu dana prije polaska u osnovnu školu. Rani i predškolski odgoj podijeljen je na tri odgojno-obrazovna ciklusa koja navodi Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO) (MZO - Rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2018), a to su:

1. od šest mjeseci do navršene prve godine djetetova života,
2. od navršene prve do navršene treće godine djetetova života,
3. od navršene treće godine djetetova života do polaska u osnovnu školu.

Upisom u prvi razred osnovne škole djeca pristupaju obveznom osnovnoškolskom obrazovanju u trajanju od osam godina. Prema članku 19. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2017) u prvi razred upisuju se djeca koja do 1. travnja tekuće godine imaju navršenih šest godina života. Također, osnovnoškolskim obrazovanjem učenici stječu temeljna znanja i sposobnosti potrebne za nastavak obrazovanja (MZO - Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje, 2018).

Nadalje, završetkom osnovne škole učenici započinju srednjoškolsko obrazovanje koje nije obvezno. Ukoliko se učenik odluči za nastavak obrazovanja, sukladno postignućima iz osnovne škole, odabire jednu od srednjoškolskih ustanova, a to su:

- gimnazije (u trajanju od 4 godine)
- strukovne škole (u trajanju od jedne do pet godina)
- umjetničke škole (u trajanju od jedne do pet godina)

(Vodič kroz sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj, 2018).

„Gimnazije će vas pripremiti za nastavak obrazovanja, strukovne škole osposobiti za uključivanje na tržište rada ili vam pružiti mogućnost nastavka obrazovanja, a umjetničke škole omogućiti stjecanje znanja, razvoj vještina, sposobnosti i kreativnosti u različitim umjetničkim područjima.“ (MZO - Srednjoškolski odgoj i obrazovanje, 2018)

Nakon završene srednje škole i položene državne mature učenici imaju pravo pristupiti visokom obrazovanju koje se odvija na sveučilištima, veleučilištima i visokim školama. Sveučilišta pružaju mogućnost preddiplomskog, diplomskog i poslijediplomskog sveučilišnog programa dok veleučilišta pružaju mogućnost preddiplomskih i diplomskih stručnih studija. Visoke škole pružaju mogućnost samo preddiplomskih stručnih programa (*Eurydce – Croatia, 2018*).

U osnovnoj školi učenike u prva četiri razreda podučavaju razredni učitelji, dok u preostala četiri razreda podučavaju predmetni učitelji.

6.2. Glavne karakteristike hrvatskog sustava obrazovanja

U Republici Hrvatskoj omogućeno je svim učenicima besplatno osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje. Također, člankom 66. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, 85/10), propisano je kako je obrazovanje svakomu dostupno, pod jednakim uvjetima, u skladu s vlastitim sposobnostima.

Sabor, kao više nacionalno javno tijelo, na prijedlog Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS) donosi zakone o upravljanju hrvatskim školstvom. Nadalje, već spomenuto Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta upravlja odgojem i obrazovanjem na središnjoj razini uz suradnju s Agencijom za odgoj i obrazovanje, Agencijom za strukovno obrazovanje, Agencijom za znanost i visoko obrazovanje, Agencijom za mobilnost i programe EU te Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja (*Eurdyce – Croatia, 2018*). Uz navedena tijela, utjecaj na škole imaju i županije i općine.

U Hrvatskoj je u tijeku cijelovita kurikularna reforma kao i reforma obrazovanja.

Kada je riječ o broju učenika u razredu, prema članku 8. Državnog pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (2008) proizlazi sljedeće:

1. Optimalan je broj učenika u razrednom odjelu 20, najmanji 14, a najviši 28 učenika.

2. Razredni odjel ustrojava se od učenika istog razreda, a kombinirani razredni odjel od učenika dvaju ili iznimno više razreda, za provedbu redovite nastave po redovitome ili posebnom nastavnom planu i programu.
3. Broj učenika u razrednom odjelu u nastavi na jeziku i pismu nacionalnih manjina može se ustrojiti i s manjim brojem učenika iz stavka 1. ovoga članka.
4. U razredni odjel mogu biti uključena najviše 3 učenika s teškoćama, a razred ima sveukupno najviše 20 učenika.
5. Broj učenika u razrednom odjelu smanjuje se za 2 učenika kod uključanja jednoga učenika s ostalim posebnim odgojno-obrazovnim potrebama.

Svake godine Ministarstvo znanosti i obrazovanja donosi odluku o početku i završetku nastavne godine, broju radnih dana i trajanju odmora učenika osnovnih i srednjih škola. Nastava se organizira i izvodi u najmanje 175 nastavnih dana, odnosno 35 nastavnih tjedana (Odluka o početku i završetku nastavne godine, broj radnih dana i trajanje odmora učenika osnovnih i srednjih škola za školsku godinu 2017./2018.).

6.3. Nastavni kurikulum

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO - Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje, 2018) navodi kako se odgoj i obrazovanje u školi ostvaruju na temelju nacionalnog kurikuluma, nastavnih planova i programa i školskog kurikuluma.

Prema članku 26. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2017), ministar donosi nacionalni kurikulum koji utvrđuje vrijednosti, načela, općeobrazovne ciljeve i ciljeve poučavanja, koncepciju učenja i poučavanja, pristupe poučavanju, obrazovne ciljeve po obrazovnim područjima i predmetima te vrednovanje i ocjenjivanje.

Nadalje, članak 27. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2017) govori kako se nastavnim planom i programom utvrđuje tjedni i godišnji broj nastavnih sati za obvezne i izborne nastavne predmete, njihov raspored po razredima, tjedni broj nastavnih sati po predmetima, godišnji broj sati te ciljevi, zadaće i sadržaji svakog nastavnog predmeta (slika 9).

NASTAVNI PREDMETI	BROJ SATI TJEDNO (NAJMANJE GODIŠNJE) PO RAZREDIMA							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
OBVEZNI PREDMETI								
1. HRVATSKI JEZIK	5 (175)	5 (175)	5 (175)	5 (175)	5 (175)	5 (175)	4 (140)	4 (140)
2. LIKOVNA KULTURA	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)
3. GLAZBENA KULTURA	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)
4. STRANI JEZIK	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	3 (105)	3 (105)	3 (105)	3 (105)
5. MATEMATIKA	4 (140)	4 (140)	4 (140)	4 (140)	4 (140)	4 (140)	4 (140)	4 (140)
6. PRIRODA					1,5 (52,5)	2 (70)		
7. BIOLOGIJA							2 (70)	2 (70)
8. KEMIJA							2 (70)	2 (70)
9. FIZIKA							2 (70)	2 (70)
10. PRIRODA I DRUŠTVO	2 (70)	2 (70)	2 (70)	3 (105)				
11. POVIJEST					2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)
12. GEOGRAFIJA					1,5 (52,5)	2 (70)	2 (70)	2 (70)
13. TEHNIČKA KULTURA					1 (35)	1 (35)	1 (35)	1 (35)
14. TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA	3 (105)	3 (105)	3 (105)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)
UKUPNO OBVEZNI PREDMETI (REDOVITA NASTAVA)	18 (630)	18 (630)	18 (630)	18 (630)	22 (770)	23 (805)	26 (910)	26 (910)
IZBORNI PREDMETI								
15. VJERONAUKE	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)
16. STRANI JEZIK				2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)
17. OSTALI IZBORNI PREDMETI					2 (70)	2 (70)	2 (70)	2 (70)
UKUPNO IZBORNI PREDMETI (IZBORNA NASTAVA)	2 (70)	2 (70)	2 (70)	4 (140)	6 (210)	6 (210)	6 (210)	6 (210)

Slika 9. Nastavni plan za provedbu nastavnog programa (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006, str. 12)

Ciljevi odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi su, kako navodi Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006):

- osigurati sustavan način učenja o svijetu, prirodi, društvu, ljudskim dostignućima, o drugima i sebi,
- poticati i kontinuirano unaprjeđivati intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni, duhovni razvoj učenika, u skladu s njegovim sposobnostima i sklonostima,
- stvoriti mogućnosti da svako dijete uči i bude uspješno,
- osposobiti učenike za učenje, naučiti ih kako učiti i pomoći im u učenju,
- pripremiti učenike za mogućnosti i iskušenja koja ih čekaju u životu,
- poučiti učenike vrijednostima dostojnih čovjeka.

Na temelju nacionalnog kurikuluma i nastavnog plana i programa školski odbor do 30. rujna tekuće školske godine donosi školski kurikulum kojim se utvrđuje

dugoročni i kratkoročni plan i program rada škole sa svim izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. Svaka škola izrađuje svoj školski kurikulum. Školskim kurikulumom utvrđuju se:

- aktivnost, program i/ili projekt
- ciljevi aktivnosti, programa i/ili projekta
- namjena aktivnosti, i/ili projekta
- nositelji aktivnosti, programa i/ili projekta i njihova odgovornost
- način realizacije aktivnosti, programa i/ili projekta
- vremenik aktivnosti, programa i/ili projekta
- okvirni troškovnik aktivnosti, programa i/ili projekta
- način njegova praćenja

(Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, 2017)

6.4. Ocjenjivanje

Ocjenjivanje u Hrvatskoj je jednako u prvom i osmom razredu, ali i srednjim školama što je vrlo loše, jer su učenici osnovnih i srednjih škola različitih uzrasnih skupina te se od njih očekuju drugačije sposobnosti i postizanje ciljeva (Antić, 1993). Jedina promjena koja se dogodila u ocjenjivanju je promjena donesena Pravilnikom o praćenju i ocjenjivanju učenika u osnovnoj i srednjoj školi (1995) te ona glasi kako se u prvom polugodištu prvoga razreda osnovne škole učenici ne ocjenjuju brojčano, već se prate učenikova postignuća te ga se odgojnim postupcima i mjerama potiče i priprema na vrednovanje i ocjenjivanje njegova uspjeha i postignuća, a to se u praksi zadržalo i danas.

„Praćenje i ocjenjivanje razlikovat će se u skladu sa shvaćanjem uloge ocjene u odnosu na učenikov razvoj. Razlikovanje razvojnih posebnosti u obrazovnim ciklusima zahtijeva i razlike u ulozi ocjene. Tako će u prvomu odgojno-obrazovnomu ciklusu (I., II., III. i IV. razred) važno mjesto zauzimati brojčano ocjenjivanje, ali s jasnim opisom i obrazloženjem ocjene i značenja svake ocjene. Učenicima te dobi je lakše shvatiti opisivanje njihove uspješnosti ili neuspješnosti, a teže razumjeti apstrakciju brojčane ocjene. Ovo vrijedi napose za prvi razred obveznoga školovanja. U drugomu odgojno-obrazovnomu ciklusu (V. i VI. razred), a kasnije i u trećemu (VII. i VIII. razred) i četvrtomu (prva dva razreda srednje škole) bit će sve naglašenije brojčano ocjenjivanje, premda će usmeno praćenje i ocjenjivanje, kao svojevrsno tumačenje ocjene, i dalje imati važnost u razumijevanju ocjene, odnosno, vrednovanju učenika.“ (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011, str. 281)

Školske ocjene služe kao motivacija, raspoznavanje i predviđanje količine znanja i ostalih ishoda učenja (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011). Također, postupci vrednovanja, praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja propisani su Pravilnikom o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi koji je stupio na snagu u rujnu 2010. godine. Navedeni pravilnik sastoji se od 18 članaka koji obuhvaćaju sljedeće: definicije pojmova (vrednovanje, praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje), načine, postupke i elemente vrednovanja, vrednovanje učenika s teškoćama, uvodno i inicijalno provjeravanje, usmeno provjeravanje, pisano provjeravanje, ponavljanje pisane provjere znanja, okvirni vremenik pisanih provjera znanja, zaključne ocjene iz nastavnih predmeta, prava i obveze učitelja/nastavnika, učenika, roditelja, razrednika te ravnatelja (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010). U Hrvatskoj se primjenjuje skala od pet stupnjeva koja sadrži brojeve od 1 do 5 te uz svaki broj stoji opisni pridjev. Brojevi s pridruženim opisnim pridjevima predstavljaju sljedeće ocjene: (1) nedovoljan, (2) dovoljan, (3) dobar, (4) vrlo dobar, (5) odličan (Matijević, 2004). Međutim, sve te kategorije ocjena nisu jednoznačno i valjano definirane iz čega proizlaze značajne razlike za iste ocjene u različitim predmetima, ali i razredima (Matijević, 2004, prema Ostojičić-Bujas, 1969). No, pobliži opis svake ocjene, neovisno o predmetu, prikazan je u Nacionalnom okvirnom kurikulumu (2011) iz kojeg proizlazi sljedeće:

- ocjena 1 (nedovoljan) – u Nacionalnom okvirnom kurikulumu nisu prikazani zahtjevi za ispunjenje ove ocjene, razlog tomu je upravo što se navedena ocjena dodjeljuje ako učenik nije ispunio nikakve zahtjeve;
- ocjena 2 (dovoljan) – procjenjuje se da učenik može i treba postići više uz dodatan napor; učenik svojim postignućima zadovoljava minimum;
- ocjena 3 (dobar) - učenik je napravio sve ono što se od njega očekivalo, odnosno učinio je sve što je opisano u obrazovnom standardu za nastavni predmet, modul ili određenu kompetenciju; ispitivač je zadovoljan učenikovim postignućima;
- ocjena 4 (vrlo dobar) - učenik svojim rezultatom nadmašuje očekivanja, učenikovo postignuće zahtijeva isticanje kvalitete rada i uložena napora;

- ocjena 5 (odličan) - učenik se posebno ističe originalnošću i kvalitetom svojega rada i uložnim naporom u odnosu na ostale. Takvih učenika nema mnogo, stoga se ta ocjena ne bi trebala prečesto davati kako se ne bi izgubio smisao odnosno značenje te ocjene.

Nasuprot prethodnom prikazu općenitog značenja ocjena prema stavku 2. članka 3. za svaki nastavni predmet učitelj/nastavnik određenoga nastavnog predmeta zajedno s učiteljima/nastavnicima istog nastavnog predmeta, točnije rečeno istoga odgojno-obrazovnoga područja na nacionalnoj razini, izrađuju elemente ocjenjivanja određenog nastavnog predmeta te načine i postupke kojima se vrednuju učenici iz tog predmeta (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010). U nastavku, u tablici 5 prikazani su elementi ocjenjivanja iz nastavnog predmeta likovne kulture za prvi razred OŠ Sveta Klara koje su izradili učiteljice prvog razreda navedene škole za školsku godinu 2017/2018.

Tablica 5. Elementi ocjenjivanja nastavnog predmeta Likovna kultura za prvi razred OŠ Sveta Klara (Hittner, Kralj, Mišković, Babuder, 2017/2018.)

ODLIČAN (5)	<p>Crtanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – razlikuje i imenuje vrste crta – pravilno raspoređuje prostor – razlikuje pojmove točka, crta, lik, niz, skup – crteži bogati detaljima – razvijen smisao za izražavanje crtom – ističe se maštovitošću i slobodom kombiniranja – izrazito razvijen risači izraz i osjećaj za crtu
	<p>Slikanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – odlično imenuje osnovne boje i izvedene (boje drugog reda) – radovi bogati detaljima – pravilno koristi prostor za slikanje i slikarski pribor – sve tehnike prepoznaje i pravilno primjenjuje – izrazito razvijen slikarski izraz i osjećaj za boju
	<p>Oblikovanje</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – imenuje pojmove oblo, uglato, udubljeno – ispupčeno, plošno istanjena masa, linijski istanjena masa – ispoljava smisao za detalj i cjelinu – izrazit interes i smisao za oblikovanje
VRLO DOBAR (4)	<p>Crtanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – vrlo dobro razlikuje i imenuje vrste crta – razlikuje pojmove točka, crta, lik, niz, skup – crteži jednostavni – razvijen risaći izraz i osjećaj za crtu
	<p>Oblikovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – uspješno imenuje osnovne boje i izvedene (boje drugog reda) – radovi s dosta detalja – ponekad odstupa od proporcije među predmetima – pravilno koristi prostor za slikanje i slikarski pribor – prepoznaje sve tehnike i pravilno ih primjenjuje – razvijen slikarski izraz i osjećaj za boju
	<p>Oblikovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – imenuje pojmove oblo, uglato, udubljeno – ispupčeno, plošno istanjena masa, linijski istanjena masa – radovi bogati detaljima, ali nisu dovršeni – razvijen izraz u oblikovanju
DOBAR (3)	<p>Crtanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – imenuje vrste crta – teže rješava problem prostora – crteži jednostavni, bez detalja – radovi djeluju neuredno – djelomično razvijen risaći izraz i osjećaj za crtu
	<p>Slikanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – radovi siromašni i nedovršeni

	<ul style="list-style-type: none"> – često odstupa od proporcije među predmetima – nesiguran u radu – teže rješava problem prostora – djelomično razvijen slikarski izraz i osjećaj za boju
	<p>Oblikovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – djelomice razlikuje likovne pojmove – radovi siromašni, neuredni – odnos veličina nije dobar – djelomično razvijen izraz u oblikovanju
DOVOLJAN (2)	<p>Crtanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – imenuje vrste crta uz pomoć – crteži jednostavni, bez detalja – nesiguran u radu
	<p>Slikanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – radovi siromašni i nedovršeni – često odstupa od proporcije među predmetima – nesiguran u radu – teže se snalazi u prostoru – nema razvijen slikarski izraz i osjećaj za boju
	<p>Oblikovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – teško razlikuje likovne pojmove – radovi siromašni, neuredni – odnos veličina nije dobar
NEDOVOLJAN (1)	<p>Crtanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – ne imenuje vrste crta ni uz pomoć – crteži jednostavni, bez detalja – odbija rad
	<p>Slikanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – radovi siromašni i nedovršeni, ne prihvaća sugestije – odstupa od proporcije među predmetima – nesiguran u radu – ne snalazi se u prostoru

	– nema osjećaj za boju
	Oblikovanje
	– ne razlikuje likovne pojmove
	– radovi siromašni, neuredni
	– odnos veličina nije dobar

Tablica 6. Kriteriji donošenja zaključne ocjene nastavnog predmeta Likovna kultura za prvi razred OŠ Sveta Klara (Hittner, Kralj, Mišković, Babuder, 2017/2018.)

ZAKLJUČNA OCJENA	
ODLIČAN (5)	Ocjena ne mora biti rezultat aritmetičke sredine. Pri donošenju zaključne ocjene jednako se vrednuju sve komponente, a većina ocjena mora biti odličan.
VRLO DOBAR (4)	Ocjena ne mora biti rezultat aritmetičke sredine. Pri donošenju zaključne ocjene jednako se vrednuju sve komponente, a većina ocjena mora biti vrlo dobar.
DOBAR (3)	Ocjena ne mora biti rezultat aritmetičke sredine. Pri donošenju zaključne ocjene jednako se vrednuju sve komponente, a većina ocjena mora biti dobar.
DOVOLJAN (2)	Ocjena ne mora biti rezultat aritmetičke sredine. Pri donošenju zaključne ocjene jednako se vrednuju sve komponente, a većina ocjena mora biti pozitivna.

Zaključne ocjene donose se na kraju svake nastavne godine iz svakog nastavnog predmeta. Učeniku se dodjeljuje zaključna ocjena u skladu s njegovim postignućima i stečenim znanjem, trudom i napretkom (Tablica 6).

„U školskoj dokumentaciji učitelji mogu opisivati uvjete uz koje učenici postižu neke rezultate te mogu komentirati te rezultate, ali na kraju se mora upisati brojčana ocjena. Ta ocjena kasnije služi za izračunavanje prosječne ocjene za učenika, a na temelju tih ocjena određuje se njegova sudbina odobravanjem ili neodobravanjem upisa u srednju školu.“ (Matijević, 2004, str. 44)

Također, učiteljice OŠ Sveta Klara izradile su i kriterije za ocjenjivanje vladanja za drugi razred navedene škole prikazane u tablici 7.

Tablica 7. Kriteriji ocjenjivanja vladanja (Matunec, Tošaj Maceković, Ivanac, Virag, 2017/2018.)

UZORNO VLADANJE
Učenik poštuje Pravilnik o kućnom redu škole, pravila ponašanja i razredna pravila.
Učenik redovito i savjesno izvršava školske obveze, aktivno sudjeluje u nastavi (u okviru svojih mogućnosti), redovito nosi potreban pribor.
Učenik redovito pohađa nastavu i druge oblike odgojno-obrazovnog rada, ne kasni na nastavu.
Učenik čuva školsku imovinu i okoliš te imovinu drugih učenika, poštuje zabranu unošenja zabranjenih sredstava u unutrašnji i vanjski prostor škole, ima razvijenu ekološku svijest i ponaša se u skladu s njom.
Učenik se kulturno ophodi prema učiteljima i ostalim zaposlenicima škole, ne koristi neprimjerene izraze i neprihvatljive oblike ponašanja, uvažava autoritet svih učitelja i ostalih zaposlenika.
Učenik se ne sukobljava s učenicima, niti verbalno niti fizički, tolerantan je, spreman na suradnju i pomaganje drugima, poštuje različitosti, primjereno i odgovorno se ponaša prilikom korištenja društvenih mreža.

DOBRO VLADANJE
Učenik uglavnom poštuje Pravilnik o kućnom redu škole, pravila ponašanja i razredna pravila.
Učenik povremeno zanemaruje izvršavanje školskih obveza, pasivan je na nastavi, potreban mu je stalni poticaj, često nema potreban pribor.
Učenik ponekad kasni na nastavu i neopravdano izostaje (ukupno do 5 neopravdanih sati).
Učenik se nemarno odnosi prema školskoj imovini i imovini drugih učenika, ponekad ne poštuje zabranu unošenja zabranjenih sredstava u unutrašnji i vanjski prostor škole, kada drugi krše pozitivan i primjeren odnos prema imovini i okolišu uglavnom je promatrač, ne sprječava takve radnje.
Učenik se ponekad ne ophodi kulturno prema učiteljima i ostalim zaposlenicima škole, vrlo rijetko koristi neprimjerene izraze i neprihvatljive oblike ponašanja, uvažava autoritet samo ponekih učitelja i zaposlenika.

Učenik se ponekad verbalno sukobljava s učenicima, ponekad nije tolerantan, nije spreman na suradnju i pomaganje drugima, ne poštuje različitosti, prilikom korištenja društvenih mreža uglavnom je odgovoran.

LOŠE VLADANJE

Učenik ne poštuje Pravilnik o kućnom redu škole, pravila ponašanja i razredna pravila.

Učenik odbija sudjelovanje u nastavnom procesu, ne izvršavati školske obveze, niti uz poticaj učitelja, vrlo često nema potreban pribor.

Učenik često kasni na nastavu, neopravdano izostaje, samovoljno napušta nastavu (iznad 5 neopravdanih sati).

Učenik sudjeluje u uništavanju školske imovine i imovini drugih učenika (namjerno), ne poštuje zabranu unošenja zabranjenih sredstava u unutrašnji i vanjski prostor škole, svojim ponašanjem prema imovini i okolišu daje loš primjer ostalim učenicima.

Učenik se vrlo često ne ophodi kulturno prema učiteljima i osoblju škole, koristi neprimjerene izraze i neprihvatljive oblike ponašanja, ne uvažava autoritet većine učitelja i zaposlenika.

Učenik se često sukobljava s učenicima verbalno ili fizički, nije tolerantan, izaziva sukobe, ne preuzima posljedice i odgovornost za svoje ponašanje, ne poštuje različitosti, u korištenju društvenih mreža ne ponaša se odgovorno i primjereno.

Učitelj/učiteljica tijekom cijele godine bilježe vladanje učenika te na kraju školske godine učitelj/učiteljica iznosi prijedlog ocjene za vladanje koju u konačnici donosi razredno vijeće te je ona opisna (Zakon o odgoju i obrazovanju, 2008). Uz navedeno učenici na kraju školske godine dobivaju i svjedodžbu s brojčanim prikazom učenikovih postignuća iz pojedinih predmeta.

7. USPOREDBA NAČINA OCJENJIVANJA U HRVATSKOJ I SVIJETU

Ocjenjivanje je element prisutan na svim razinama obrazovanja. Ono se može razlikovati na osnovnoj, srednjoj i višoj razini obrazovanja, ali isto tako može biti i jednako na svim razinama obrazovanja.

Kao što je i u samom uvodu rečeno, svaka od prikazanih država ima vlastiti sustav ocjenjivanja iz čega proizlaze sljedeće ljestvice ocjena prikazane od najviše do najniže (tablica 8).

Tablica 8. Ljestvice ocjena u Finskoj, Kanadi, Njemačkoj, Švedskoj i Hrvatskoj

Finska	Kanada	Njemačka	Švedska	Hrvatska
10	A	1	A	5
9	B	2	B	4
8	C+	3	C	3
7	C	4	D	2
6	C-	5	E	1
5	F	6	F	
4				

No, kada bi paralelno gledali vrijednosti ocjena u Hrvatskoj u odnosu na vrijednosti ocjena u Finskoj, Kanadi, Njemačkoj i Švedskoj, njihov poredak bio bi nešto drugačiji te bi izgledao kao u tablici 9.

Tablica 9. Vrijednost ocjena u Hrvatskoj u odnosu na vrijednosti ocjena u Finskoj, Kanadi, Njemačkoj i Švedskoj

Hrvatska	Finska	Kanada	Njemačka	Švedska
5	10	A	1	A
4	9	B	2	B
3	8	C+, C,	3	C
2	7,6,5	C	4	D,E
1	4	F	5,6	F

Iz tablice je vidljivo kako u Njemačkoj postoje dvije neprolazne ocjene, zatim u Švedskoj u vrijednost ocjene 2 ulaze dvije ocjene, dok u Finskoj vrijednost čak tri ocjene. Osim navedenog, u Kanadi u vrijednost ocjene 3 ulaze dvije ocjene. Ostale vrijednosti ocjena su jednake, pri čemu se misli na otprilike jednake vrijednosti zapisa ocjene (bilo brojčane ili slovne), ali ne i na ono što ulazi za postizanje određene ocjene.

U Finskoj se učenici ocjenjuju opisnom ocjenom do četvrtog razreda, pri čemu učitelj prati učenikovo shvaćanje, rad, zalaganje, odnos prema nastavniku i predmetu. Uz navedeno, učenici dobivaju i ocjenu za ponašanje i urednost koja je također opisna do petog razreda. U petom i šestom razredu ocjene postupno prelaze u brojčane, ali se i dalje upotpunju opisnim ocjenama. Učenici dobivaju dvije svjedodžbe godišnje (polugodišnju i godišnju) u kojima se nalazi prikaz učenikovih ocjena zabilježenih u obliku opisnog ili brojčanog prikaza, zavisno od razreda koji učenik polazi.

Kao suprotnost finskom sustavu ocjenjivanja javlja se kanadski sustav ocjenjivanja koji učenike ocjenjuje od prvog razreda brojčanom ocjenom, odnosno ocjenom u obliku slova. Promjena u sustavu ocjenjivanja događa se u osmom razredu, kada ocjene prelaze u postotke. Uz navedeno, učenici dobivaju i ocjene za zalaganje. S upisom u školu za učenika se otvara zapisnički dosje u kojem se bilježe sva učenikova postignuća za vrijeme školovanja. No, tijekom godine roditelji dva do tri puta dobivaju pregled ocjena izraženih slovima te u opisnom obliku učenikova zalaganja i postignute ciljeve.

U Njemačkom sustavu ocjenjivanja učenici prvih i drugi razreda ocjenjuju se opisno, dok se učenici trećih i četvrtih razreda ocjenjuju brojčano, ali u nekim saveznm državama se u ovom razdoblju brojčano ocjenjuju samo neki predmeti. Razlog uvođenja brojčanih ocjena, kako je već i naglašeno u poglavlju o ocjenjivanju u Njemačkoj, je lakša procjena mogućnosti za nastavak školovanja budući da učenici nakon četvrtog razreda biraju smjer u kojem žele nastaviti svoje školovanje. Učenici na kraju školske godine dobivaju izvještaj u kojem se opisnim ocjenama komentira učenikov život, zalaganje i rad na satu.

Švedska ima nešto složeniji sustav ocjenjivanja koji se mijenja na svakoj od tri razine osnovne škole. Učenici od prvog do trećeg razreda se ne ocjenjuju, zatim od četvrtog do šestog razreda ocjenjuju se neki predmeti, ali te predmete ne ocjenjuju učitelji već stručna služba. Brojčano ocjenjivanje uvodi se tek od sedmog razreda. Na kraju školske godine i tijekom cijelog školovanja učenici ne dobivaju svjedodžbe, već dobivaju potvrde o izvršavanju svojih obveza.

U Hrvatskoj se učenici ocjenjuju brojčanim ocjenama od prvog razreda. Jedina iznimka je prvo polugodište prvog razreda u kojem su ocjene opisne. Svrha opisnih ocjena je pripremiti učenike i uvesti u svijet brojčanih ocjena. Od prvog do četvrtog razreda prisutno je brojčano ocjenjivanje s jasnim opisima i obrazloženjem ocjene. U ostalim razredima i dalje je prisutno brojčano ocjenjivanje na koje se stavlja sve veći naglasak. Učenici se uz navedeno ocjenjuju i na području vladanja iz kojeg dobivaju opisnu ocjenu. Na kraju svake godine učenicima se dodjeljuju svjedodžbe s prikazom njihova uspjeha.

8. ZAKLJUČAK

Obvezno školovanje u različitim državama počinje u različitom razdoblju života djeteta. No, generalno gledajući, na temelju prethodnih poglavlja, može se reći kako ono u većini država započinje u šestoj ili sedmoj godini. Također, obvezno školovanje osim što različito počinje u različitim državama, ono i različito traje. U nekim državama obvezno školovanje traje osam, devet, deset, jedanaest, dvanaest ili trinaest godina. Finska, Hrvatska i Švedska imaju jedinstven obrazovni sustav temeljen na nacionalnom kurikulumu, dok u Njemačkoj i Kanadi svaka savezna država, odnosno pokrajina, izgrađuje svoj obrazovni sustav. Kada je riječ o ocjenama, u nekim državama ocjene su prisutne od početka školovanja, a u nekima se uvode postupno. Iz prethodnih poglavlja vidljivo je kako se u Kanadi i Republici Hrvatskoj ocjene uvode od početka školovanja, s razlikom da kanadski školski sustav koristi ocjene u obliku slova, a hrvatski brojčane ocjene. U ostalim državama (Finska, Njemačka i Švedska), brojčane se ocjene uvode postupno, a dok se one ne uvedu, učitelji se služe opisnim ocjenama kako bi vrednovali učenikova postignuća, sposobnosti, vještine, ponašanje, ali i sve ono što je propisano nastavnim kurikulumom. Kada se brojčane ocjene uvedu, njihov raspon varira od države do države. U Finskoj se učenici vrednuju skalom od sedam stupnjeva koja obuhvaća ocjene od četiri do deset. Kanada, kao i Njemačka, ima skalu ocjena od šest stupnjeva. Za razliku od kanadske skale ocjena koja se sastoji od slova (A, B, C+, C, C-, F), njemačka skala ocjena sastoji se od brojeva (1, 2, 3, 4, 5, 6). Švedska skala ocjena vrlo je slična kanadskoj te se sastoji od slova A, B, C, D, E i F. Od država prikazanim u prethodnim poglavljima, Hrvatska ima najmanju skalu ocjena od pet stupnjeva koja obuhvaća brojeve 5, 4, 3, 2 i 1. Valja istaknuti da u svim navedenim sustavima prethodi opisno ocjenjivanje što je vidljivo i u samoj usporedbi.

Opisno ocjenjivanje ostavlja učiteljima više mogućnosti prikazivanja učenikova znanja, napretka, sposobnosti, zalaganja, vještina i interesa, dok je brojčano ograničavajuće jer je izrečeno jednom brojkom. Također, jedan od nedostataka brojčane ocjene je taj što učenici sve rade kako bi dobili određenu ocjenu. Drugim riječima, učenici uče radi ocjene, a ne radi znanja. Međutim, tu se javlja pitanje, bi li učenici nakon uvođenja opisnih ocjena jednako ulagali svoj trud u stjecanje znanja i razvijanje sposobnosti i vještina? Idealni sustav ocjenjivanja bio bi

kombinacija opisnog i brojčanog sustava ocjenjivanja u kojem bi se svakom učeniku uz dobivenu ocjenu pružio i opis s obrazloženjem dobivene ocjene. Brojčana ocjena omogućila bi učenicima uvid u vlastitu razinu znanja te bi se mogli rangirati na skali ocjena, dok bi opisna ocjena učenicima pružila uvid u ono što su svladali te ukazala na prostor i mogućnosti za usavršavanje i stjecanje novih znanja. Brojčano ocjenjivanje, za razliku od opisnog, je brže te zahtijeva puno manje vremena. Pri opisnom ocjenjivanju učitelj za svakog učenika mora izdvojiti više vremena kako bi mogao u potpunosti ocijeniti učenika. Rješenje nedostatku vremena prilikom opisnog ocjenjivanja bilo bi smanjiti broj učenika po razredima. Međutim, problem koji bi se javio u Hrvatskoj ukidanjem brojčanih ocjena je upis učenika u srednje škole, budući da se učenici na temelju ocjena upisuju u željene srednje škole. Promjene načina ocjenjivanja za sobom povlače i promjene na području upisa učenika u srednje škole. Moguće rješenje bilo bi uvođenje brojčanih ocjena u završnim razredima osnovne škole ili pristupanje završnim ispitima čiji bi rezultati omogućili učenicima upis u srednje škole. Napori pedagoških djelatnika, kako praktičara, tako i teoretičara, uvijek će biti usmjeren pronalaženju što kvalitetnijeg sustava ocjenjivanja učenika na svim razinama školovanja.

LITERATURA

1. Antić, S. (1993). *Školstvo u Hrvatskoj*. U Antić, S. (Ur.), *Školstvo u svijetu*. (str. 268 – 296). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
2. *Canadian education system*. <http://www.schoolsincanada.com/Canadian-Education-System.cfm> Pristupljeno 16. lipnja 2018.
3. *Canada Grading System – Classbase* (2018) <https://www.classbase.com/Countries/canada/Grading-System> Pristupljeno 16. lipnja 2018.
4. CMEC (2018). *Council of Minister of Education, Canada. Education in Canada*. <https://www.cmec.ca/299/Education-in-Canada-An-Overview/index.html> Pristupljeno 16. lipnja 2018.
5. *Curriculum for the Compulsory school* (2011). <https://www.google.com/search?q=Curriculum+for+the+Compulsory+school&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-bb> Preuzeto 18. lipnja 2018.
6. Damjanović, R. (2010). *Finski obrazovni sustav. Refleksija na studijsku posjetu*. <https://hrcak.srce.hr/file/102247> Preuzeto 15. lipnja 2018.
7. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (2008). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2129.html Pristupljeno 19. lipnja 2018.
8. *Education in Canada* (2018). <https://www.statista.com/topics/2863/education-in-canada/> Pristupljeno 16. lipnja 2018.
9. *Education in Sweden* (2018). <https://sweden.se/society/education-in-sweden/> Pristupljeno 18. lipnja 2018.
10. *Elementary Progress Report Card*, (2010). http://www.edu.gov.on.ca/eng/document/forms/report/card/EPR_Public1to6.pdf Pristupljeno 16. lipnja 2018.
11. *Eurydice – Croatia* (2018). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-and-governance-14_hr?2nd-language= Pristupljeno 19. lipnja 2018
12. *Eurydice – Germany* (2018).

- https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/primary-education-18_en?2nd-language= Pristupljeno 17. lipnja 2018.
13. *Eurydice – Sweden* (2018).
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/sweden_sh
Pristupljeno 18. lipnja 2018.
 14. *Finnish National Agency for Education* (2018). *Curricula and qualifications. Basic education. Curriculum 2014.*
https://www.oph.fi/english/curricula_and_qualifications/basic_education/curricula_2014 Pristupljeno 15. lipnja 2018.
 15. *German Grading System* (2018).
<https://www.uni-goettingen.de/en/german+grading+system/480747.html>
Pristupljeno 17. lipnja 2018.
 16. *German School System* (2018).
<https://www.howtgermany.com/pages/germanschools.html> Pristupljeno 17. lipnja 2018.
 17. *German School System* (2018). <http://www.ukgermanconnection.org/german-school-system> Pristupljeno 17. lipnja 2018
 18. Grgin, T. (2001). *Školsko ocjenjivanje znanja*. Jastrebarsko: Naklada slap
 19. Hittner, Kralj, Mišković, Babuder, (2017/2018). *Elementi vrednovanja učenika 1. Razreda u osnovnoj školi Sveta Klara.*
http://os-sveta-klara.skole.hr/pravilnik_o_pra_enju_i_ocjenjivanju_u_enika
Preuzeto 20. lipnja 2018.
 20. Jureša-Persoglio, Đ., Strugar, V. (1993) *Školstvo u Švedskoj*. U Antić, S. (Ur.), *Školstvo u svijetu*. (str. 236 – 251). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor
 21. Lui, O. (1993). *Školstvo u Finskoj*. U Antić, S. (Ur.), *Školstvo u svijetu*. (str. 64 – 72). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
 22. Matijević, M. (2004). *Ocjenjivanje u osnovnoj školi*. Zagreb: Tipex
 23. Matijević, M. (2006). *Ocjenjivanje u finskoj obveznoj školi.*
<https://hrcak.srce.hr/22430> Preuzeto 15. lipnja 2018.
 24. Matunec, Tošaj Maceković, Ivanac, Virag. (2017/2018). *Kriteriji ocjenjivanja vladanja u školskoj godini 2017./2018.*
http://os-sveta-klara.skole.hr/pravilnik_o_pra_enju_i_ocjenjivanju_u_enika
Preuzeto 20. lipnja 2018.
 25. *Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO), (2018). Obrazovanje.*

- <https://mzo.hr/hr/rubrike/osnovnoskolski-odgoj-obrazovanje> Pristupljeno 19. lipnja 2018.
26. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO), (2018). Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje. <https://mzo.hr/hr/rubrike/osnovnoskolski-odgoj-obrazovanje>. Pristupljeno 19. lipnja 2018.
27. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO), (2018). Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. <https://mzo.hr/hr/rubrike/rani-predskolski-odgoj-obrazovanje> Pristupljeno 19. lipnja 2018
28. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO), (2018). Srednjoškolski odgoj i obrazovanje. <https://mzo.hr/hr/rubrike/srednje-obrazovanje> Pristupljeno 19. lipnja 2018.
29. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, (2017). Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. <http://www.propisi.hr/print.php?id=8361> Pristupljeno 19. lipnja 2018.
30. Nacionalni okvirni kurikulum, (2011). https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiOoqnex-fbAhWNbZoKHUYmDWsQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fmzos.hr%2Fdatoteke%2FNacionalni_okvirni_kurikulum.pdf&usg=AOvVaw2ZAhJP9aDjhb2b5zA5q7TO Preuzeto 20. lipnja 2018.
31. Nastavni plan i program za osnovnu školu, (2006). http://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf Preuzeto 20. lipnja 2018 ?
32. NCEE (2018). Canada: Learning system. <http://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/canada-overview/canada-instructional-systems/> Pristupljeno 16. lipnja 2018.
33. Odluka o početku i završetku nastavne godine, broj radnih dana i trajanje odmora učenika osnovnih i srednjih škola za školsku godinu 2017./2018. (2017). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_05_43_991.html Pristupljeno 19. lipnja 2018.
34. Petričević, D. (1993). *Školstvo u Njemačkoj*. U Antić, S. (Ur.), *Školstvo u svijetu*. (str. 146 – 167). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
35. Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (2010).

- https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_09_112_2973.html
Pristupljeno 20. lipnja 2018.
36. Pravilnik o praćenju i ocjenjivanju učenika u osnovnoj i srednjoj školi (1995).
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1995_11_92_1506.html
Pristupljeno 21. lipnja 2018.
37. *Provincial Letter grades order – Government of B.C.* (2018).
https://www.google.com/search?client=firefox-b&ei=YNesW9mzJ8XUwALnz6Mw&q=Provincial+Letter+grades+order&gs_l=psy-ab.3...0.0.0.5510.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0...0...1c..64.psy-ab..0.0.0...0.NDEs1_fAZVI Preuzeto 16. lipnja 2018.
38. *Public school Canada* (2018).
<https://www.justlanded.com/english/Canada/Canada-Guide/Education/Public-Schools> Pristupljeno 16. lipnja 2018.
39. Sahlberg, P. (2012). *Lekcije iz Finske*, Zagreb: Školska knjiga
40. *School life in Canada* (2017). <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/new-immigrants/new-life-canada/enrol-school/student-life.html> Pristupljeno 16. lipnja 2018.
41. *School system* (2018).
<http://www.goethe.de/lrn/prj/wnd/idl/sua/sys/enindex.htm>
Pristupljeno 17. lipnja 2018.
42. Strugar, V. (1993). *Školstvo u Kanadi*. U Antić, S. (Ur.), *Školstvo u svijetu*. (str. 107 – 123). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
43. *Sweden Grading System – Classbase* (2018).
<https://www.classbase.com/Countries/Sweden/Grading-System> Pristupljeno 18. lipnja 2018.
44. *The German School System* (2018). <https://www.german-way.com/history-and-culture/education/the-german-school-system/> Pristupljeno 17. lipnja 2018.
45. Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, 85/10). https://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/upravna_tijela/UO_za_tal_nac_zaj/Instrumenti_zastite_ljudskih_prava/III.Nacionalno-unutarnje_zakonodavstvoRH/1.Ustav%20zakoni/III-1.1.Ustav%20Republike%20Hrvatske.pdf Pristupljeno. 19. lipnja 2018.

46. Vodič kroz Hrvatski Nacionalni Obrazovni Standard za osnovnu školu (HNOS), (2005).

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjnxIn0wufbAhXEJVAKHc1FBwQQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fhud.hr%2Fwp-content%2Fuploads%2Fsites%2F168%2F2014%2F11%2Fvodic-kroz-hnos.pdf&usg=AOvVaw22BGL1R7CiMVI6J9IXO4oW>

Preuzeto 20. lipnja 2018.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI DIPLOMSKOG RADA

IZJAVA

Ja, dolje potpisana, Ivana Šubić, kandidatkinja za magistricu primarnog obrazovanja ovime izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mojeg vlastitog rada te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojeg necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava.

Studentica: _____